

MIŠKA LIETUVA

Nr 2

VILA MONTE ALEGRE - SÃO CAETANO
(Parduodama žemė išmokėjimui.)

Ši vieta turi didelę ateitį, nes randasi didžiausia me PIETŲ AMERIKOS INDUSTRIJOS CENTRE, kur veikia daugiau kaip 500 fabriku. Geriausios pirkimo sąlygos: Išmokejimas per 15 metų - Mažas pradinis įmokėjimas - Vanduo, šviesa, kanalizacija - Tuojuo įteikiama 10.000 plytų NEMOKAMAI - Autobusai kas 5 minutės nuo Parque D. Pedro II - Geležinkelis (PRIEMIESTIS) iš visų São Paulo - Jundiaí stočių.

Daugiau informacijų teikia

P. STASYS SKORUPSKIS

Rua das Mimosas, 69 - Vila Bela - São Paulo

ORO PAŠTAS

Į Vokietiją ir Europą — EKSPRES - SIUNTINIAI perduodama per 5 dienas į visas zonas - Baltiniai moterims, vyrams ir vaikams.

Sąrašai nemokamai.

Valgomųjų produktų siuntiniai - Ekspres American European Export Comp. — New York (Pagelba Europai)

Igaliotinis WILLY SANDVOSS & FILHO

Predio Martinelli - 20 andar - Sala 2033 - Tel. 3-5364
Koresp. Caixa Postal 3718

MEDŽIO DARBŲ DIRBTUVĖ ALBINO

A. Vasiliauskas & Cia.

Prekybinių įstaigų, gyvenamųjų namų, bankų, raštinių ir kitokių patalpų įrengimai.

Puikus darbas. Prieinamos kainos.

SÃO PAULO

RUA VITÓRIA, 129

TELEF. 6-3367

Siuvykla VILNIUS

SAVININKAS JUOZAS KARPAVICIUS

VYRU IR MOTERU DRABUZIAI
SPECIALUS PATARNAVIMAS
PRIEINAMOS KAINOS

AV. DUQUE DE CAXIAS, 237 - SÃO PAULO

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

Revista Lituana

NOSSA LITUANIA

Diretor Proprietario Responsável:
DR. JOSÉ FERREIRA CARRATO

ADRESAS:

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA:

RUA VENDA NOVA, 116 - VILA ZELINA
SÃO PAULO

KORESPONDENCIJAI:

CAIXA POSTAL 4118 - SÃO PAULO

KAINA: BRAZILIOJE: METAMS CR. \$ 75,00

PUSEI METU CR. \$ 38,00

KITUOSE KRASTUOSE: DOL. \$ 5

ATSKIRO NR. KAINA: CR. \$ 3,00

Arte Grafica LITUANIA LTDA.

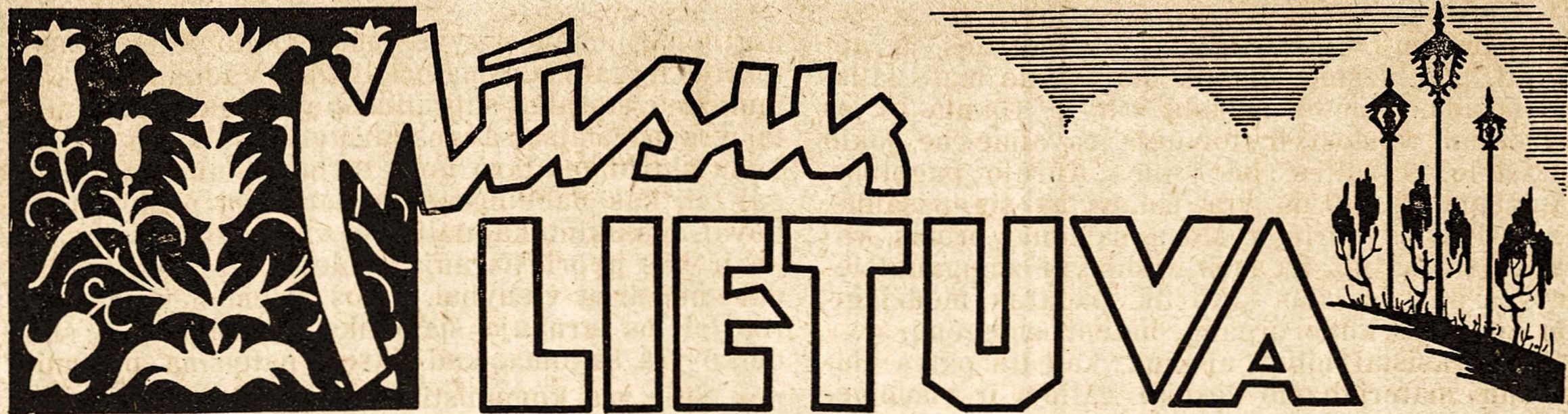
DIRBA VISUS SPAUDOS DARBUS

PIEŠINIAI KLIŠĖS SPAUDA

DARBAS ATLIEKAMAS PRITYRUSIO
SPECIALISTO VADOVYBĖJE

RUA VENDA NOVA, 116 - V. ZELINA
CAIXA POSTAL 4118 - SÃO PAULO

SKAITYKITE IR PLATINKITE
"MŪSU LIETUVA"

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1948 (I m.)

São Paulo (Brasil) Sausio 15 d. (Janeiro)

Nr. 2

HENRIKAS VALAVIČIUS

APIE MORALĖS SUPRATIMĄ

Mes dažnai naudojames savo kalboje nelietuviškos kilmės žodžiu "moralė" (moralė paeina iš lotinų kalbos žodžio "mores", kuris reiškia "papročiai"). Kai vertiname savo arba kitų žmonių poelgius bei veikimus, mes juos arba užgiriame, arba pasmerkiame, sakome, kad jie yra arba geri, arba blogi. Maža to, mes dar reikalaujame, kad būtų neleidžiama daryti tai, kas nedora. Tam tikslui yra nustatytos gyvenimo taisyklės: religijos dėsniai, valdžios įstatymai, gyvenimo papročiai. Kas prieš juos nusižengia, užsitarnauja bausmę. Praktiškai susidūrus gyvenime, paprastai mums nekyla abejonių, kur yra skirtumas tarp gera ir bloga, nežiūrint to, kad gal retai tenka pasvarstyti, o iš kur yra kilęs mūsų moralės supratimas ir kodėl jis yra toks ir nekitoks. Ir iš tikro mes nuolat užsiėmę savo darbais ir materialiniais rūpesčiais; mūsų vaikai daugiausiai mokosi praktiškų amatų. Be to daug laiko atima sportas, pasilinksminimai, neretai ir politinio gyvenimo įvykiai. Bet tai visai nereiškia, kad mūsų moralės pažiūros ir kitais laikais ir dabar būtų vienodai pripažįstamos, arba kad jos turėtų maža reikšmės mūsų gyvenimui, kad jomis būtų neverta rūpintis. Įsivaizduokime, kasgi atsitiktų, jei vieną dieną mūsų pripažintieji moralės dėsniai netektų galios. Tokio pavojaus akyvaizdoje žmogaus sąmonė gyvai reaguoja, jo įprastinių gyvenimo taisyklių vertė iš karto darosi ryški. Dėl savo abejingumo sąmoningai pažint savo dvasios reikalus, mes dažnai net ir nežinome arba nepastebime, kad yra ir priešingų idėjų mūsų nusistatymams, o jei ir žinome, gal nevisad sugebame jas sąmoningai suprasti ir sau išsiaiškinti, kokių naujenybių jos duotų mūsų gyvenimui.

Mūsų moralės supratimas, taip kaip jis yra pripažįstamas visuose europėjiškos kultūros kraštuose, remiasi Kristaus mokslu ir krikščionybės 2000 metų gyvenimo istorija. Krikščionybė paskelbė visai naujas gyvenimo idėjas tų laikų pasauliui, ir truko ilga ir sunki kova, kol tos idėjos buvo visuotinai priimtose visame mums žinomame pasaulyje.

Anų laikų graikų filosofai, kurių idėjas buvo prisisavinę ir romėnai, kalbėdami apie moralės

dėsnius, turėjo prieš akis daugiausia šį gyvenimą ir jo malonumus. Idealizuojama žmogaus grožis, sveikata ir jėga. Pažiūros į Dievybę buvo tampriai susijusios su šios žemės gyvenimu; taip dievai ir kivirčidavosi tarp savęs ir vienas kitą apgaudavo, netgi svetimoteriaudavo. Aiškus daiktas, labiau apsišvietęs graikas ar romėnas nebetikėjo aplamai tokių dievų buvimu. Romėnų politinė dorybė skaitėsi drąsa, narsumas, o pasigailėjimo jausmas — silpnybė. Priešą reikia neapkęsti, bet vis dėlto pasidavusio priešo reikia pasigailėti. Taip pat dorybe buvo laikoma tėvų, senelių ir bočių gerbimas. Žmogaus ir piliečio teisės buvo pripažįstamos tik romėnų piliečiui, tuo tarpu kai vergas buvo laikomas tik daiktu.

Krikščionybė paskelbė visai priešingas idėjas. Ne žmogaus kūno grožis ir jėga yra žmogaus gyvenimo idealas, bet žmogaus siela. Moralės įstatymai ne tam parašyti, kad tarnautų mūsų patogumui, kad būtų galima geriau naudotis gyvenimo malonumais, priešingai, jie nukreipti prieš mūsų savanaudiškus polinkius. Jų tikslas — žmogaus sielos išganymas. Žmogaus gyvenimo viltys nesiriboja vien tik šios žemės gyvenimu, amžinosios sielos laimingas gyvenimas — jų idealas. Kiekvienas žmogus yra lygus ir laisvas, ir moralės įstatymai galioja visiems be išimčių.

Mūsų gyvenamaisiais laikais žymios reikšmės įgijo komunistinė gyvenimo filosofija, kuri pagrindinai paliečia ir žmogaus moralės supratimą. Šioje vietoje mes nenorime paliesti komunizmo ekonominio mokslo. Žmonių ekonominis arba ūkinis gyvenimas yra atskira sritis, ir jei komunizmas kovoja prieš kapitalistinę ūkio santvarką, tai visai nereiškia, kad kapitalistinę ūkio santvarką remtusi krikščionybės moralės mokslu arba kad krikščioniškoji moralė būtų priešinga socialistinei ūkio santvarkai. Kapitalizmas yra joks moralės padarinys, o tik ūkiškas reiškinys, o jo reikalavimas duoti privačiam interesui visišką laisvę yra griežtai priešingas krikščioniškajam artimo meilės įstatymui.

Marksistinė komunizmo filosofija yra pačių marksistų vadinama dialektinio materializmo vardu. Ši teorija arba mokslas aiškina gamtos reiš-

kinių prigimtį. Nesant vietos plačiau ties ją apsisistoti, paminėsime čia tik dialektinio materializmo išvadas gamtos mokslų srityje. Gamta ir jos reiškiniai vystosi ir tobulėja savaimė be jokio išikišimo iš šalies, be jokios Kūrėjo pagalbos. Medžiaga, iš kurios yra padarytas šis pasaulis, nėra dvasios kūrinys. Mūsų sąmonė, protas, valia arba visa tai, ką mes vadiname žmogaus siela, yra ne kas kitas kaip tik padaras medžiaginio žmogaus kūno organo, būtent, smegenų.

Marksistai toliau aiškina, kad tie patys dialektinio materializmo dėsniai galioja ir visuomeniniam žmogaus gyvenimui. Šitų dėsnių pritaikymas visuomeniniam gyvenimui ir to gyvenimo istorijai tirti vadinasi istorinis dialektinis materializmas. Istorinis dialektinis materializmas toliau aiškina kad kiekviena visuomenės gyvenimo forma priklauso nuo materialinio gyvenimo sąlygų, arba, dar aiškiau kalbant, nuo to laikotarpio gamybos priemonių išsivystymo laipsnio. Gamybos priemonės, kaip žinia, laiko bėgyje keitėsi, tobulėjo, o kartu su jomis keitėsi taip pat ir darbo bei gamybos būdai. Įvykus tokiame žymesniau gamybos priemonių bei darbo būdų pasikeitimui senoji visuomenės gyvenimo santvarka pasidarė atsilikusi, nebeatatiko naujoms ūkiško gyvenimo sąlygoms. Tokiu būdu visuomenės santvarkos viduje pradeda bręsti vidinis nesutarimas, kuris vieną dieną sprogs, įvyksta revoliucija, ir vietoj senos atgyvenusios santvarkos praskina sau kelią nauja, tobulesnė gyvenimo santvarka. Visos iki šiol būvusios gyvenimo santvarkos, išskyrus pirminę žmonių bendruomenę, kuri tvarkiusis komunizmo pagrindais, yra buvusios paremtos klasių kova tarp išnaudotojų ir išnaudojamųjų.

Šitokiu keliu marksizmas aiškina visą žmonių gyvenimo eigą. Vadinasi, kaip kad gamtoje viskas vyksta be Kūrėjo valios, tai ir visuomenės gyvenime įvyksta pasikeitimai tik dėl materialinių gyvenimo sąlygų pasikeitimo ir ne dėl kurių nors kitų dvasinių priežasčių, kaip antai, religijos, žmogaus proto samprotavimų, naujų teorijų arba idėjų, karalių arba pasaulio gerintojų noro arba žygių. Ne religija ir ne žmonių sukurtos teisybės ir teisingumo idėjos sudaro tam tikrą visuomenės santvarką, o priešingai, - visuomenės gyvenimo santvarką sukūria ir atitinkamas žmogaus dvasinės vertybės, kuriose atsispindi ta santvarka ir jos pateisinimas. Vadinasi ir žmogaus moralės supratimas kaip dvasinė vertybė nėra paremtas kuriais nors dėsniais iš Dievo arba iš Dangaus, o yra tik išdava tam tikros visuomenės santvarkos ir sukurtas pateisinti tos visuomenės valdančių klasių padėtį. Tam tikslui tarnauja ir valdžios aparatas su savo įstatymais, kad teisiškai garantuotų valdančių išnaudotojų klasių interesus. Priešingos klasės veda tarp savęs kovą dėl materialinių interesų, ir nesant jokių dvasinių priežasčių, jų moralės supratimas remiasi taip pat klasės materialiniais interesais. Kaip gamtoje taip ir visuomenės gyvenime, pažanga vyksta kaip išdava bekovojančių, viena prieš kitą nukreiptų jėgų. Vadinasi klasių kova yra natūralus ir neišvengiamas dalykas.

Tokia yra komunizmo filosofija. Iš jos savaimė išplaukia ir visos kitos išvados, jų tarpe ir komunistinės moralės pagrindai. Atmesdamas bet kokį dvasinį pradą gamtoje (Dievo buvimas), o taip pat ir žmoguje (sielos buvimas) komunizmas nepripažįsta taip pat ir dvasinių idėjų iš aukščiau ir virš žmogaus, nuo kurių priklausytų žmo-

nių bendruomenės gyvenimas. Dėlto komunizmo teorija ir vadinasi materialistine. Vadinasi, ir komunizmo moralės supratimas yra materialistinis, tai yra paremtas savanaudiškumo principu. Tokiu būdu skirtumas tarp gera ir bloga nusistato pagal tai, kas naudinga ar nenaudinga proletariato kovai, sunaikinti kapitalistinę visuomenės santvarką ir kas neprieštarauja proletariato klasės solidarumui arba vienybei. Visos priemonės yra geros jei jos tarnauja šiam tikslui pasiekti, ir štai dėlto yra sakoma, kad tikslas pateisina priemones. Šitie yra komunistinės moralės principai, pagal kuriuos kuriama nauja visuomenė ir auklėjamas naujas žmogus. Kaip gi šios moralės dėsniai paliečia atskiras žmogaus gyvenimo sritis?

RELIGIJA. Religiją komunizmas atmeta kaip visai nesutaikomą reiškinį su materialistine komunizmo filosofija. Maža to, religija kaip dvasinis klasinės visuomenės produktas tarnauja išnaudotojų klasės interesams. Artimo meilės ir pomirtinio gyvenimo principais religija slopina revoliucinę masių nuotaiką. Ir dėl to kova prieš religiją yra tik bendrosios klasių kovos tęsinys. Čia jokių naujenybių neįneša šio karo metu Sovietų Sąjungoj pasirodymas viešo religinio gyvenimo arba kaikiurių italų komunistų noras pašventinti savo vėliavas bažnyčioje. Markso mokslas dar nepakeistas ir jo dėsniai lieka tie patys.

SANTYKIAI TARP TĖVŲ IR VAIKŲ. Tėvai neturi kokių nors išimtinų arba šventų teisių auklėti savo vaikus. Tarp tėvų ir vaikų nėra jokio antgamtiško ryšio. Tėvai yra atlikę tik biologišką funkciją savo vaikus pagimdę. Todėl vaikai priklauso visuomenei, jų auklėjimas yra visuomenės dalykas. Vaikų revoliucinės sąmonės ugdymas yra svarbesnis negu vaikų meilė tėvams. Todėl jei vaikas viešai aisisako nuo savo tėvų dėl jų buržuazinės kilmės, kaip tai buvo dižiosios kolektivizacijos metu, jis pasielgia didvyriškai, komunistiškai, jis yra viešai pagerbiamas. Dėl tos priežasties visai suprantamas sovietinės rusės pasiteiravimas Kaune, kai ji iš Maskvos atsiųsta patikrinti vaikų darželius, kaip sėkmingai veikianti vaikų darželių informacinė tarnyba. Kadangi pavadinimas gali būti visai neaiškus, tai reikia pridurti, kad ši tarnyba turi tikslą panaudoti vaikus nesąmoningai pasakomas žinias operatyviam panaudojimui - kovai su užsimaskavusiais liaudies priešais.

ŽMOGAUS LAISVĖ IR SAUGUMAS. Kadangi krikščioniškosios moralės principas "nežudyk" kartu su kitais dėsniais buvo pripažintas kaipo tarnaujantis kapitalistų klasės interesams, tai materialistiškai žiūrint ir žmogaus žudimą tvarkančiai dėsniai yra apribojami naudos reikalu, darbo klasės interesų apsaugojimui. Todėl, pavyzdžiui didelių masių trėmimas į Sibirą be jokio teismo, yra neišvengimas doras reiškinys tarnaujantis komunistinės valstybės saugumo sustiprinimui. Jeigu milijonai šių tremtinių yra maitinami, tai daroma ne dėl pasigailėjimo jausmo, bet dėl to, kad šie tremtiniai vykdo komunistinės statybos darbą; kasa kanalus, tiesia geležinkelius, stato įmones. Negalintis dirbti negali laukti, kad būtų veltui maitinamas.

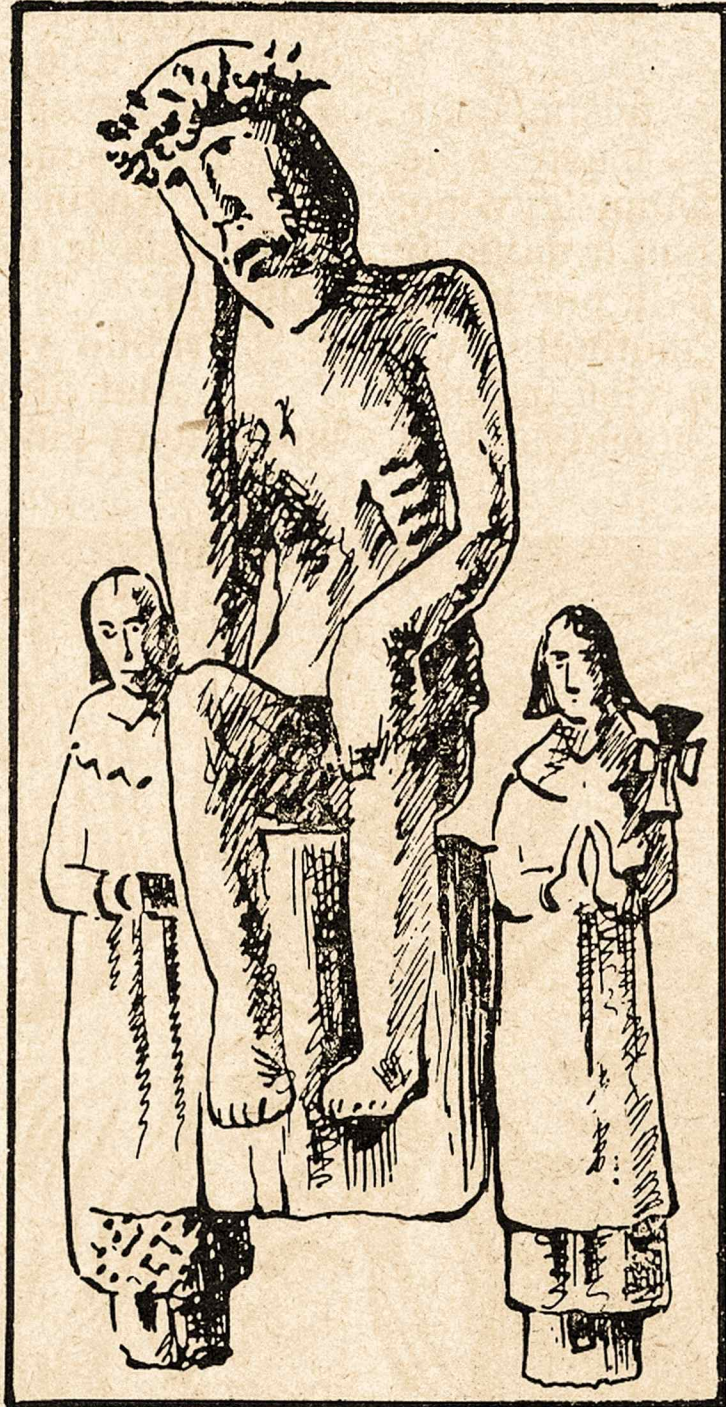
VYRO IR MOTERS SANTYKIAI. Santykiuose tarp vyro ir moters nėra kokių nors dėsnių iš Dangaus, kurie tvarkytų šiuos reikalus prieš natūralios gamtos įstatymus. Dėlto yra tvirtinama,

(Tęsa 19 pusl.)

RŪPINTOJĖLIS

Kiekvienas kraštas turi ką nors įdomaus, kas skiria jį iš kitų kraštų. Šveicarija — savo snieguotus Alpių kalnus, Amerika — dangoraižius, Brazilija — palmes. O mūsų tėvynė Lietuva? Lietuva turi savo koplytėles ir kryžius, kurių pilnos pakelės ir palaukės. O tose koplytėlėse rasime tų šventųjų statulėles, kuriuos daugiausiai pažįsta ir mėgsta lietuviai. Čia ir šv. Jurgis baisų smaką duriantis, ir šv. Florijonas gaisrą gesina, bet gausiausia mąstančio Kristaus statulėlių, kurias lietuviai labai pamėgo ir pavadino taip šiltai skambančiu Rūpintojėlio vardu. Neįgudusių kaimo skulptoriaus rankų išdrožta statulėlė vaizduoja Kristų sėdintį ant akmens, parėmusį galvą ranka ir susirūpinusį žmonių vargais.

Žemaičiai turi sukūrę ir gražią legendą apie Rūpintojėlį. Sako, nužengęs kartą Kristus iš dangaus ir ilgai vaikščiojęs po žemę, bet visur tik nelaimės ir vargą atradęs. Pagailo Kristui žmonių. Atsisėdo jis pakelėje ir

susirūpino, dėl žmonių vargų liūdėdamas.

Toks paprastas, žmonių nedatekliais besirūpinantis Kristus, artimas lietuvių artojo širdžiai, šiandien tapo tikru Lietuvos simboliu saugojančiu jos laukus, susirūpinusiu jos likimu. Prisimena jį poetai savo dainose. Jis pirmas iškyla jų vaizduotėje, kai tik prisimena gimtuosius tėviškės laukus ir jam paveda saugoti bočių žemę.

— Sunku be jūsų, tėviškės arimai
Pilni žiemkenčių po pusnim rugių,
O pakely Rūpintojėlis rymo
Ir saugo jus, ir saugo jus - regiu
— sako Bern. Brazdžionis.

prisimindamas Lietuvos laukus.

Kai Rūpintojėlis, kartu su kitomis liaudies skulptorių sukurtomis statulėlėmis, 1926 m. buvo parodytas Italijoje tarptautinėje meno parodoje, liaudies meno žinovai buvo nustebinti jo nuširdžiu originalumu. 1937 m. Paryžiaus pasaulinėje parodoje, Rūpintojėlio didžiulė statula puošė Lietuvos skyrių. Ir taip Rūpintojėlis išėjo į platųjį pasaulį skelbdamas, kad lietuvių tauta turi kūrybingą praeitį, tikru žmoniškumu persunktą sielą ir turi teisę gyventi ir kurti dvasines vertybes.

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

AIDAI

Ar ne jūs ten, girios, atsišaukiat
Tolimais aidais gelmėj širdies,
Ar ne jūs, tėvynės upės, plaukiat
Spindesy auksinio rytmečio žvaigždės...

Ar ne jūs ten, žydinčios sodybos,
Raudat, išblaškytos pelenuos,
Ar ne jūs, langai, nakčia bailiai sužibus,
Man visam kely mirgėsite sapnuos...

Ar ne tu, šventa tėvynės duona,
Baudžiovų rytais namie malta, rupi,
Ar ne tu tenai iš aukšto kluono
Ajarais ir kmynais man kvepi...

Ar ne jūs, seni Rūpintojėliai,
Ar ne jūs, koplyčios pakeliuos,
Dievo ranka rodėt mažai lauko gėlei,
Dievo ženklas esat šios nakties gilios...

SENAS KAREIVIS ALEKSANDRAS

(Taša iš 1 Nr.)

Užėjus nakčiai, jisai atsigulė po pušimis, kurios ramiai siúbavo ir kvepėjo. Jis mąstė apie tuos ilgus metus, kada toli nuo namų gyveno, mąstė apie žmoną, kurią paliko jauną ir dailią ir apie savo sūnų vienturtį. Atsiminė upelį, per tėviškės laukus čiurlenusį, ir savo žilą motinėle kuri ten žlugtą velėdavo. Jis taip pasiilgo visų tų žmonių, kurių jau nematė ir kažin ar bematys, kad jam net stambi ašara nusirito per žandą, įstrigo tankioje barzdoje.

Senas kareivis Aleksandras vis mąstė, ir mąstė, kol aušros žvaigždė patekėjo, ir rytuose nurau do besikeliančios dienos šviesa. Jis tada pakir do ir vėl keliavo, beržų šakose kukuojant raiboms gegutėms.

Taip žengdamas ir dumdamas pypkę, jisai pamatė, kad jau eglės, ažuolai ir sadulėlės retėja. Tolumoje, pro medžių kamienus, buvo matyti sostinės mūrai ir aukiškos bonios, kurios žerėjo vidudienio saulėje.

Priėjęs girios kraštą, Aleksandras išvydo žmogų ant akmenų bekiunksant. Iš raudono apsiausto ir aukso vainiko senas kareivis pažino, kad ten besėdįs patsai karalius, kuris taip gailiai verkė, kad ašaros jam per žilą barzdą biro, kaip pupos.

— Koverki? - prabilo senas kareivis Aleksandras, pats savo širdy sugrūdęs.

— Kaip man neraudoti ir graudžių ašarų nelieti - atsiliepė ir kalbėjo karalius, plačių žemių ir didelių miestų viešpats, - jei aš pagavau du šimtus zuikių, ir niekas negali man išganyti: jie vis išlaksto ir išsislapsto,

— Kokia nelaimė, - gailavo Aleksandras.

— Ir kaip nebus nelaimė, - aimanavo kara-

lius, rankove šluostydamas ašaras nuo žilos barzdos - jei, aš apgulęs išgriaudavau pilis ir miestus, o dabar nerandu piemens savo zuikiams.

Tarė senas kareivis;

— Kažin ar man nepabandžius? Aš koviaus su turkais ir totoriais, tai gal ir tavo zuikius suvaldysiu.

Prabilo valdovas:

— Bet atmint, kad atsakai savo galva, jei bent vieną zuikį pragaišinsi. O jei visus išsaugosi, tai po metų galėsi manęs prašyti, ko tik tavo širdis geis, ir gausi.

— Kur tie tavo zuikiai?

— Vienas an tai pakrūmeje guli, antras po do bilus laksto, trečias už kalnelio nustrok sėjo..... Žiūrėk, kad vakare visus juos man parvartum.

— Gerai - atsakė kareivis ir taip kaukštelėjo užkulniais, kad pentinų cinktelėjimas nuskambėjo per girią.

Sėdo karalius į vežėčias. Širmi žirgai įrietė sprandus, sužvingo ir nulėkė vieškeliu, kaip gulbinai nuskriejo.

Aleksandras likęs vienas, rūkė pypkę ir valgė lašinius, kurių jam atsiuntė iš dvaro. Jis matė, kaip zuikiai siaučia

po miškus, strimagalviais ritasi nuo kalnelių ir šokinėja per kupstus, net jų baltos uodegaitės švysčioja.

Saulei gulant toli už lygumų ir girių, jis išsitraukė savo varinę trūbelę ir papūtė. Jo dūda švilpė taip dailiai, kad net vvturiai nutilo čirenę padangėję ir, sparneliais vasnodami, klausėsi to švilpiniavimo.

Vos tik jis sudūdavo, kai sušnero lendrynai, sučežėjo avižų laukai ir, lyg vėjo perpūstos, sudrebėjo do bilienos - iš visų pusių zuikiai tik nėrė prie seno kareivio Aleksandro, vienas kitą lenkdami. Subėgę, jie sustojo aplink savo kerdžių ir,

Ant akmens sėdėjo karalius ir verkė

karpydami ausimis, klausėsi triūbelės tralenimo.

Jisai, per ilgus metus visokio muštro išmokęs, sustatė zuikius į lygias gretas, pats stojo priešakyje, ir dailiai išrikiuotu būriu jie traukė į karaliaus miestą. Jis taip linksmi pūtė savo dūdą, kad zuikiai neišlaikė, pasistiebė ant pasturgalinių kojų ir, balkšvas papilves atstatę, straksėjo ir šoko miesto gatvėse. Žmonės, tokių dyvų kaip gyvi neregėję, bėgo paskui, pirštais rodydami į Aleksandrą ir jo kaimenę, - visi jie, ir vos bepakreteną seniai, ir suaugę vyrai, ir moterys, ir vaikai. O tie kūdikėliai, kurie nė rėplioti negalėjo, verkė iš gailėsčio, kad negali pamatyti Aleksandro su jo zuikiais.

Dvaro vartuose jį pasitiko pats karalius, kuris suskaitė kiškius ir, visus radęs, iš džiaugsmo tapnojo senam kareiviui per petį. Tai regėdami visi generolai pamėlo iš pavydo.

Dabar Aleksandras kasdien varinėjosi zuikius ir tiek juos išgudrino kad rikiuotėje vaikščiojo ir visokius šokius straksėjo. Buvo taip miela į juos žiūrėti, kad žmonės iš viso krašto būriais plūdo į sostinę ir garsiai kalbėjo apie tą kerdžių. Jis gi dūdavo savo triūbelę, vis mąstė apie tėviškę ir kartą prisiminė dainelę, kurią jam žmona buvo niūniavus juodviejų vestuvių dieną ir kurios jis daugiau niekad negirdėjo. Prisiminęs tą dainą, jis dūdavo ją taip dailiai, kad žmonės, žadą užkandę, nedrįso nė atsipūseti, o ir zuikučiai, pasistiebę, klausėsi, kol toji daina verkė ir vaitojo, ir džiaugsmu glostė.

Kai švilpynė nutilo, prie Aleksandro prisitino viena moteriškė ir tarė:

Kur tu girdėjai tą dainą? Ją žinau tik aš ir mano vyras, nes tik jam vienam ją dainavau mu-dviejų vestuvių dieną.

Sušuko senas kareivis:

— Esmi tavo vyras Aleksandras, ir aš tave dabar vėl pažinau.

Ir jis savo žmoną nutvėrė į glėbį taip drūčiai, kad ji net spygtelėjo iš laimės.

Pamylavęs jis tarė:

— O kur mano sūnus vienturtis?

— Jis jau didelis vyras ir parsivedė pačią, kuri jam pagimdė dvynukus - atsakė ji. — Tai ir vaikščioja mano vaikelis po žmones, ieškodamas krikštātėvių, bet niekas nenori eiti, mat, esame labai prasti ir nuskarę.

Jos balsas graudžiai suskambėjo.

— Nenusimink - paguodė ją Aleksandras. — Aš pats užprašysiu tokius krikštātėvius, kad iš nuste-bimo visiems akys ant kaktos iššoks.

Išgirdo valdovas apie seno kareivio žmoną ir abu juos pasišaukė į savo menes. Jis valgydino juos ir girdė, kol aniedu vos bepakilo nuo stalų.

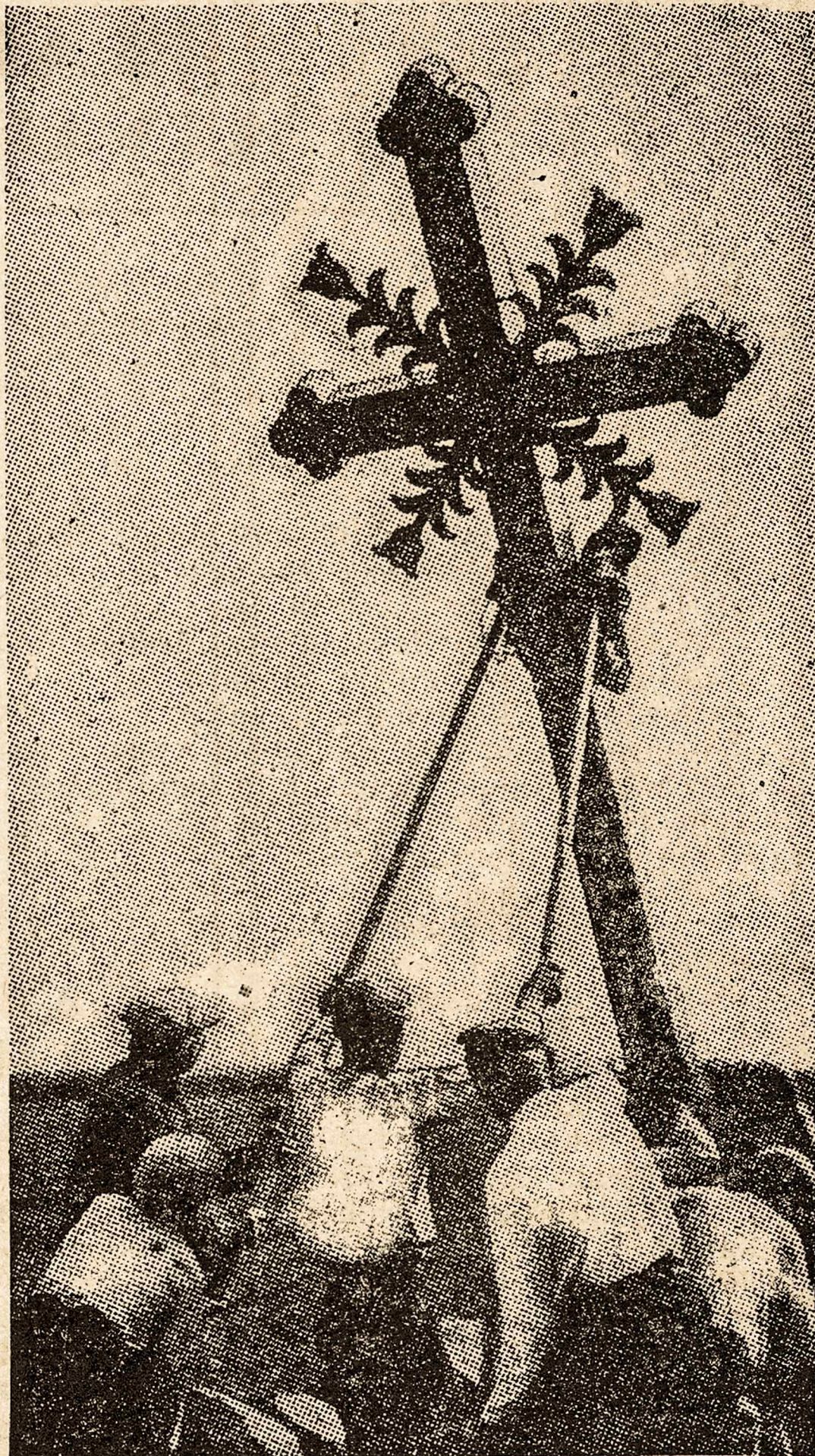
Tarė karalius:

— Aleksandrai, mano senas kareivi, dabar kalbėk ir sakyk man, ko tavo širdis trokšta, ir aš tau duosiu, nes tu mano zuikius taip sutvarkei ir išgudrinai, kad mano žemė virto garbe ir puošmena tarp visų kitų šalių ir viešpatysčių.

Prabilo Aleksandras:

— Mano sūnus susilaukė dvynukų, ir niekas neina jam į krikštātėvius, nes esame prasti ir nuvargę. Todėl meldžiu tavęs, kad neštum prie krikšto mano anūkėlius, o savo galvą guldaui, kad nebūsi dar matęs tokių gražių vaikučių, išskyrus tavo paties sūnus ir dukras.

— Iš kur žinai, kad tavo anūkai tokie dailūs,

Vyrai stato kryžių

jei nesi dar jų regėjęs? - paklausė karalius.

Aleksandras atstatė krūtinę ir išdidžiai kalbėjo:

Užtenka tik akį metus į mane: mano žmona sakė, kad anūkėliai, kaip du vandens lašai, atsigimė į jų senelį.

Valdovas sutiko nešti dvynukus prie krikšto ir pasakė:

— Aš liepsiu, kad tau ir tavo sūnui su dvynukais būtų pastatyta tokia troba, kokioje nė vyskupas negyveno.

Po dviejų mėnesių iškėlė krikštynas, kokių niekas nė sapne nesapnavo. Sunku ir žodžiais apsaityti, kiek ten midaus šulelių buvo išgerta, kiek jaučių ir avinų suvalgyta.

Svarbiausia gi buvo, kad Aleksandras ten atsivedė savo zuikius, kurie šoko, vieni per kitus kūliu vertėsi ir paskui, su svečiais už skobnių susėdę, dobilų lapelius kramtė, priešakines kojytes ant staltiesės mandagiai susidėję.

Pabaiga .

Šiais metais sausio 15 d. sukanka 25 metai kai Klaipėda ir kraštas prisijungė prie Lietuvos. Tą sukaktį paminės viso pasaulio lietuviai. Deja, Tėvynėje neplevėsuos džiaugsmo vėliavos, nepraeis parado maršu Klaipėdos atvadavimo žygių dalyviai ir prie Baltijos krantų nebeskambės laisvi trimitai. Po kújo smūgiais ir piautuvo jungu sena Tėvynė susikaupusi kančioj su lūkesčiu ir viltimi tikėsis išsivadavimo dienos, tokios kuri nušvito 15 d. sausio 1923 m. Klaipėdos kraštui po septynių amžių svetimo jungo.

Mes gi ta proga atgaivinsime aną didingąją praeitį vieno Klaipėdos sukilimo dalyvio prisiminimais.

— ... Karolis Gvildys su savo draugu Jokūbu Augžemu buvo vokiečių žandarų nemalonėje kaip susipratę lietuvinkai, kurie visur savo draugų tarpe sakė, kad Klaipėdos kraštas greitai pereis prie Lietuvos. Juk taip buvo numatyta Versalio taikos sutartyje, kur valstybių vyrai suprato Lietuvos teises į savąjį uostą ir tą kraštą priskyre Lietuvai sugražinti.

Bet francūzų komisaras Petisnė pagal lenkų intrigas vis dėsė krašto perdavimą, o administraciją laikė tokią kokią perėmė iš vokiečių. Net buvo pasklidę gandų, kad francūzai ruošiasi Klaipėdą perleisti lenkams.

Tiek Lietuvoje, tiek Klaipėdos krašte lietuviai pradėjo nerimauti ir prasidėjo kažkoks slaptas ruošimasis naujiems įvykiams. Karolis ir Jokūbas sužinoję, kad juos naktį ruošiasi suimti, pabėgo per sieną į Tauragę. Ten jie sužinojo daug naujų dalykų: kad iš tikrųjų ruošiamasi sukilti Klaipėdos krašte; kad Lietuvoje laukiama Klaipėdos krašto prijungimo nerimaujant ir pasienin jau telkiasi jaunų vyrų būriai, jeigu reikės, klaipėdiškams ateiti į talką. Ten pat jiedu sutiko ir daugiau jaunų vyrų atbėgusių iš Klaipėdos krašto, bet netik pabėgusių, o ir grįžtančių naktimis atgal ryšių palaikyti ir būrių organizuoti. Ėjo ginklų paskirstymas ir pristatymas kur jų trūko.

1923 m. sausio 9-tą dieną Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas paskelbė sukilimą prieš esamąją padėtį ir pareiškė imas to krašto valdžią į savo rankas. Francūzų komisaras Petisnė su savo francūzų kariuomenės daliniais ir vokiškąja policija atsisakė pripažinti lietuvių reikalavimus perduoti valdžią.

Tos žinios žaibo greitumu aplėkė Mažąją ir Didžiąją Lietuvą ir jauni vyrai, kas tik turėjo koki ginklą skubinosi vaduoti pajūrio. Karolis ir Jokūbas su naujais draugais sudarė ginkluotą būrį ir judviejų, kaip žinančių vietas, vedami išžygia-

KLAIPĖDOS ATVADAVIMAS

vo Pagėgių link. Pakeliui sutiko ir daugiau panašių būrių. Apie vidudienį, bežygiuojant per atolydžio sudrėkintą žemę ir vos bepavelkant purvais aplipusias kojas, sukilėlių skaičius pasiekė apie pusantro šimto. Jų tarpe atsiradus vienam karininkui, buvusiojo I-jo pasaulinio karo dalyviui, čia pat žygyje buvo suorganizuota kovos kuopa.

Kuopa slinko Pagėgių link ir stropiai rinko žinias, kas ten prieky dedasi. Žinios buvo priešingos viena kitai. Buvo sakoma, kad Pagėgiuose jau esąs vienas francūzų batalijonas, kiti veltvirino, kad atvyko iš Tilžės vokiečių dalinys, o kiti velt pasakojo, jog Pagėgiuose nesą nieko, išskyrus vokiečių policiją, kuri žadanti nepasiduoti.

Priėjus apie 10 kilometrų iki Pagėgių buvo vienoje stotelėje rastas veikiantis telefonas. Kuopos vadas padarė pasitarimą. Karolis pasiūlė pasikambinti į Pagėgius ir telefonu perduoti pramanytų bei klaidinančių gandų. Jis ten turėjo pažįstamų karčiarninkų ir tiems paskambino.

Pagėgiuose tuoj pasklido gandai, kad labai stiprūs sukilėlių būriai rytoj anksti iš ryto apsups miestą... kad ties Ragaine į Rytprūsias jau įėjo Lietuvos ulonų pulkas ir turbūt bus užimti visi Rytprūsiai iki Karaliaučiaus... kad policija neturi niekur priešintis ir panašiai.

Minėtas būrys, kuriame ėjo ir Karolis su Jokūbu, jau tą patį vakarą apie 10 val. nakties pasiekė Pagėgius ir juos be šūvio užėmė. Tuoj pat rekvizuotais sunkvežimiais buvo pasiūstos ginkluotos kulkosvaidžių grupės užimti iš šiaurinės pusės Nemuno tiltų prieš Tilžę, ir saugoti kad neišveltų vokiečių savanoriai ar kareiviai į įvykius, kurie dėjosi Klaipėdos krašte.

Taip praėjo trys dienos. Vokiečių policija buvo nuginkluota. Tvarką palaikė sukilėlių ginkluotos ir drausmingos sargybos. Gyvenimas ėjo ramiai, tik žmonės buvo pilni smalsumo, kas dabar bus toliau.

Sukilimas ėjo sklandžiai. Buvo gauti ryšiai su Silutės miestu, su Rusne. Ten jau taip pat šeimininkavo lietuvinkai. Lauksargė, Kretingalė, Bajorai ir Giruliai bei Nemirzatė taip pat jau buvo užimti. Sukilimas jau turėjo bendrą vadovybę ir savo štabą, kuris susirišo su visais punktais ir būriais

Tik Klaipėda vis dar buvo francūzų rankose, kurie suorganizavo miesto gynimą ir iš savo dalinių bei vokiečių policininkų išstatė žiedu aplink miestą kulkosvaidžių lizdus. Sukilimo štabas dar kartą pamėgino derėtis su Petisnė, bet iš to nieko neišėjo.

PETRAS BABICKAS

PAJŪRIAIS PAMARIAIS

Pajūriais, pamariais
Joja šaunių karių pulkai,
Skamba daina
Jūros banga —
Amžiais bus laisva Lietuva.

Saulės spinduliais nušviesti,
Vėjo glostomi nuo marių
Mes žygiuojame pirmyn,
Plačiais ir žydinčiais laukais.

Jojam mes pro gelmes,
Jūra — mums kelias platus,
Su šypsena,
Karo daina
Skiname į laisvę kelius.

Kelias tolimas, bet mielas,
Džiaugsmas kuria dainą sieloj,
Mes žygiuojame pirmyn,
Plačiais ir žydinčiais laukais.

Pajūriais, pamariais
Joja šaunių karių pulkai,
Skamba daina
Jūros banga
Amžiais bus laisva Lietuva.

Lietuviško pajūrio žvejys

Tada sukilimo štabo vadai Budrys ir Bajoras nutarė miestą paimti puolimu. Pirmieji bandymai bet gi nedavė rezultatų. Iš kulkosvaidžių lizdų buvo smarkiai apšaudomi bet koki mėginimai į miestą. Buvo sužeistų ir keletas užmuštų.

Teko padaryti miesto apsupimas ir suderintu puolimu mėginti prasilažti. Daliniai ir kuopos paskirtos tai operacijai gavo savo vietas ir numerius. Sustiprinimui buvo pašaukta ir Karolio bei Jokūbo kuopa iš Pagėgių ir pavadinta ketvirtąja kuopa. Dalis jos paliko prie Tilžės tiltų. Ten liko ir Jokūbas. Karolis gi su kuopa ir draugais išvyko Klaipėdon. Vyrai dainuodami lietuviškas dainas susėdo į keturis sunkvežimius ir po pietų 12 d. sausio mėn. nuriėdėjo Šilutės link. Su saulėleidžiu jau pasiekė Šilutę, kur sukilėlių sargybiniai palaikė gatvėse tvarką ir nurodė kur link važiuoti, kur paimti benzino, kur rasti štabą.

Ten gauta šiltos sriubos vakariėnė. Virtuvė veikė pavyzdinčiai klaipėdiškių merginų patarnaujama, vietinės ponios Vanagaitienės vadovaujama. Atsisveikinant dar buvo į sunkvežimį paduota po puodelį karštos kavos ir vėl prieš 10 val. nakties išsiritome į priekį. Pradėjo pūsti šaltas vėjas nuo marių. Vyrams išgaravo šiltos sriubos ir kavos šiluma ir jie spaudėsi vienas prie kito kaip viščiukai. Karolis susiritė ant grindų tarp atsarginės benzino statinės ir sunkvežimio kabinos, kad tik vėjas netaip lengvai galėtų prasiskverbti iki kaulų. Per porą valandų pasirodė ir Klaipėdos jūrų švyturio šviesa, bet kadangi jis buvo dar gana toli tai vyrai tarp savės susiglaudę pradėjo snausti.

Tik staiga, jau netoli Klaipėdos į sunkvežimį pasipylė sausa francūzų kulkosvaidžio salvė. Kaž kas suriko sužeistas, automobilio švyturiai užgeso ir vyrai sugriebę šautuvus pasipylė po plento griovius. Pasipylė dar dvi ar trys salvės, bet šviesoms užgesus ir vyrams dar nešaudant, viskas nutilo. Karolio sumanymu automobilis be

šviesų buvo atbulas vyrų nustumtas tuo pačiu plentu apie porą šimtų metrų, kad neliktų francūzams, o priekin buvo pasiūstos sargybos sulaikyti iš paskos atvažiuojančius dar tris sunkvežimius. Kuopa nakčiai apsistojo viename paplėtės dvare. Rytoj diena praėjo sargybose ir ryšių nžmezgime su kaimyniniais būriais, kol visas miestas buvo apsuptas nuo jūrų iki marių.

Sausio 14 d. naktį buvo pamėginta pralaužti gynybos žiedą. Karolio kuopa gavo barą prieš Klaipėdos aerodromą Rumpiškėse. Prieš ją stovėjo du kulkosvaidžių lizdai: vienas kairėje Smeltėje, o antras Rumpiškių aerodrome, priešais. Dešinėje stovėjo Sendvario kulkosvaidžių lizdas.

Kuopa paslinkusi gilyn nakties metu prieš Rumpiškes gavo ugnies iš priekio ir abiejų šonų. Netekusi poros užmuštų ir kelių sužeistų, dienojant nutraukė puolimą ir grįžo atgal, apsistodama vienoje kaimo mokykloje.

Vidurnaktį iškrito šlapias sniegas, o po vidurnakčio pradėjo šalti. Vyrų paltai ir kepurės apšalo ir apledėjo, jog kuopai žygiuojant ledas tik barškėjo. Karolis dantimis kalendamas net pasakė į kaimyną: "...jei dabar ir kulka gautum taip tiek neskaudėtų, kaip nuo šitos prakeiktos pagelos!"

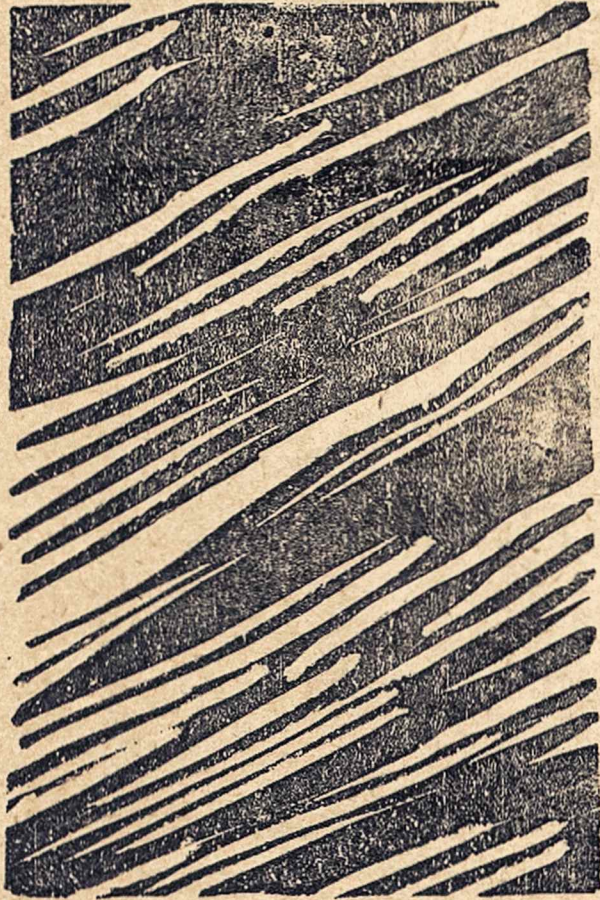
Mokykloje užvirta keli puodai kavos šiek atšildė vyrus ir puodeliai ėjo iš rankų į rankas. Po to šiek tiek numigta.

Sausio 15-tos dienos rytą ketvirtąjai kuopai atėjo į talką nauja ypatinga kovos grupė. Tai buvo vyrai iš Lietuvos, legendariška Perlojos savanorių kuopa. Šie vyrai dažnai kaudavosi už savo kaimą su lenkais, kurie norėjo jį užgrobti, paliko savo namus ir atskubėjo padėti Klaipėdos vaduoti. Jų kuopa atėjo su trimis nuosavais kulkosvaidžiais ir 120 taip pat nuosavais ginklais ginkluotų vyrų. Pasitarę su ketvirtąja kuopa jie pasiskyrė sau paimti Smeltės kulkos-

(Perkelta į 19 pusl.)

MAIRONIS

JURATE IR KASTYTIS

Saulutė leidžias vakaruos;
Skubėk namo, skubėk, Kastyti!
Motutė, laukus, nekantruos:
Jai nusibos besižvalgyti
Į besiūbuojančias marias
Ir vėjo ištemptas bures.

Bet Kastyti,
Kaip matyti,
Marių dovanos vilioja:
Vakarėlio jis nelaukia,
Tik žuvytėms tinklą traukia,
O mintis dausos skrajoja.

Liūliuoja vilnys pamaži;
Aukštai žvaigždutės pasimatė;
Ir štai iš vandenu graži
Išplaukia dieviška Jūratė,
Balta, kaip vandenu puta,
Žaliai lig pusės pridengta.

Oi, Kastyti,
Baltalyti,
Kam žuvytes man vilioji?
Kam vilioji marių giją?
Marės — mano viešpatija!
Aš — Jūratė nemarioji.

Bet nenusiminė bailiai
Kastyčio vyriška krūtinė;
Akių tik žiebė spinduliai
Ir jėga tryško begalinė;
O atsikvėpęs sau plačiai,
Irklavo į aną stačiai.

Vos Jūratė
Jį pamatė
Priešais milžinu galiūnu,
Užsimiršusi skaistybės,
Savo dieviškos didybės,
Pamylėjo žemės sūnų.

Pakilo viesulas staigus;
Sujudo bangos apmaudingos;
Nustebo net patsai dangus,
Kada Jūratės dauggalingos
Kasa ir lūpų geiduliai
Kastytį palietė meiliai.

Jis laimingas!
Stebuklingas
Marių pasakas sapnuoja,
O Jūratė prie jo šono,
Rūmuos gintaro geltono,
Jam akis saldžiai bučiuoja!

Bet susirūstino smarkus
Perkūnas, iš dangaus pamatęs,
Kad drįso palytėt žmogus
Skaistybę dieviškos Jūratės;
Paleidęs žaibą ir griausmus,
Sudaužė gintaro namus.

O Kastytį
Baltalytį
Liepė bangai pasiūbavus
Palangoj, aikštėn pušyno,
Išvilioti ant smiltyno,
Negyvai jį užbučiavus.

O, paklauskite vakarais,
Kai marių bangos nerimauja
Ir krantą barsto gintarais
Gelmės nematomoji sauja:
Girdėti per miglas-druskas,
Lyg verkia ir vaitoja kas!

O vaitoja,
Ašaroja
Tai Jūratė nelaiminga:
Atsiminusi Kastytį
Ir kad rūmai sudaužyti
Dievo apmauda bausminga.

Dabar lietuvė pamariais,
Suvarsčius gintarų siūlelį,
Sau mėgsta baltą kaklą jais
Gražiai papuošti prieš bernelį;
Bet kai meilužę uždainuos,
Ji skamba tonuose liūdnuos.

O kai myli,
Norint tyli,
(Jos sapnai tylėt įpratę),
Tai ta meilė jos krūtinėj
Neša jėgoj begalinėj
Kartais audrą, kaip Jūratė.

Mažiesiems

Į Kalėdų dieduko kvietimą parašyti, "Mūsų Lietuvos" redakcija gavo Birutės Narbutytės laiška. Štai ką ji rašo: "Diedukui. Aš nenorėdama užmiršti Jūsų, noriu Jums parašyti keletą žodžių. Kalėdas aš praleidau smagiai. Gruodžio m. 28 d. buvau Kalėdų Eglaitės šventėje Mokoje. Buvo paruošta labai didelė programa. Labiausiai man patiko kai deklamavo vienas pipiras.

Mano mokslo metai pasibaigė, bet neilgam, nes ir vėl greit reikės toliau mokytis. Kitą kartą manau daugiau parašyti."

São Paulo, 9 sausis 1948.

Redakcijai teko išgirsti, kad viena dar nedidelė mergaitė, kai jai tėvelis perskaitė dieduko laiška, taip pat norėjo parašyti. Gaila, kad ji temoka dar tik keletą raidžių. Nieko nepadarysi. Teks palaukti kol ji išmoks daug raidžių. O tuo tarpu laukiame laiškų iš kitų.

**GERAI SVETIMOMIS
KALBOMIS KALBĖTI
DIDI GĖDA SAVOSIOS
VISAI NEMOKĖTI**

**BARBORYTĖ BLYNUS KEPA,
LAŠINIAIS KEPTUVĖ TĖPA.
KATINĖLIS APLINK SUKAS.
GAL IR JAM NUKRIS BLYNUKAS
VISI VALGO IR DĖKOJA,
BLYNAI TAIP, KAIP LIETUVOJE**

Pasaulio santvarka

Žemė yra dangiškas kūnas besisukantis aplink saulę, kuri yra viena iš daugybės žvaigždžių, kurias matome danguje. Tolymiausios žvaigždės nuo žemės taip toli, kad šviesos spindulys eidamas 300,000 kilometrų greitumu per sekundę jas pasiektų tik per 220,000 metų.

Saulė susideda iš ištirpusių ir dujomis pavirtusių įvairių metalų. Jos skersmuo turi 1,400,000 km. Iš saulės galima būtų padaryti 1,300,000 tokių kamuolių, kaip žemė,

Žemė nuo saulės nutolusi per 150 milijonų km. Lėktuvas skrisdamas po 500 km, per valandą ten nuskristų per 36 metus. Apeidama aplink saulę, žemė padaro 939 milijonus km. Per sekundę 29 km.

Nuo žemės vidurio centro iki paviršiaus yra 6.378 km. Ji sveria 6.000.000.000.000.000.000 (šešis sekstilijonus) tonų.

Žemės paviršiaus plotas siekia 51 milijoną kvadratinį km. Sausuma užima tik vieną trečdalį.

Aukščiausias kalnas yra Everestas (Azijoje) turi 8880 metrų aukščio.

Giliausia vieta jūroje siekia 10480 metrų gilio.

Oro sluoksnis gaubiantis žemę siekia iki 200-300 km. Bet juo aukščiau, juo oras yra retesnis ir 8 km. aukštyje be specialaus aparato nebegalima kvėpuoti.

Žmonių žemėje priskaitoma iki 1.950 milijonų. Baltųjų - 750 milijonų, geltonų - 1.000 mil. ir juodųjų apie 200 mil.

Kitos planetos besisukančios aplink saulę yra Merkurijus (tris kart mažesnis už žemę), Venera (lygi žemei), Menuli šešiasdešimt kartų mažesnis) Marsas (šešis su puse karto mažesnis) Jupiteris (1.280 kartų didesnis), Saturnas (860 kartų didesnis), Uranas (70 kartų didesnis), Neptunas (85 kartus didesnis už žemę).

KNYGOS

LITUANIA. Paskutiniu metu buvo atspausdinta keliolika knygų svetimomis kalbomis apie Lietuvą. Begyvendamas Argentinoje Petras Babickas pateikė skaitančiai visuomenei knygą apie Lietuvą ispanų kalba.

Ši knyga pavadinta "Lituanica Antigua", kaip autorius žodyje sakoma, yra pirma iš ciklo knygų apie Lietuvą. Sekančios knygos bus: "Modernioji ir gražioji Lietuva" ir "Lietuvių liaudies menas".

Ši pirmoji knyga sudaro labai gražų ir kultūringą išpūdį. Tai puiki priemonė svetimtauti supažindinti su Lietuva. Išleido "Argentinos Lietuvių Balsas."

60.000

Lietuvių knygų leidykla "Patria" Vokietijoje per vienerius metus išleido 12 knygų, bendru 60.000 tiražu. Visos šios leidyklos knygos pasižymi ne tik geru turiniu, bet ir gražia išvaizda. Žinant sunkias darbo sąlygas (trūksta popierio, lėšų, spaudai reikmenų), "Patria" nuveiktas darbas turi milžiniškos reikšmės.

NUO ATOMO

IKI BOMBOJ

A. GRABAUSKAS

Tęsinys iš 1 nr.

PROTONAS. Sudėtinė atomo dalis, kuri randasi branduolyje. Tiksliai vandenilio atomo branduolį sudaro pats protonas (žiūr. "M. Liet" 1 nr.) Kitų elementų branduoliai turi tiek protonų kiek elektronų. Imant domėn jėgų pusiausvyrą atome-tas visai natūralu. Jis yra užkrautas teigiamai (+). Elektros krūvio dydis =1; masė =1. Turi savybę smarkiai priešintis teigiamai užkrautų dalelių patekimui į atomo branduolį.

NEUTRONAS. Taip pat sudėtinė atomo brand. dalis, kurios elektros krūvis = 0, bet masė, kaip ir protono = 1. Dėl savo nulinio elektros krūvio pavadintas neutronu (neutralus). Jojo savybės: kadangi yra neutralus - lengvai gali patekti į atomo branduolį ir labai lengvai permuša elektronų apsiaustą (susidariusį dėl jų sukimosi apie branduolį). Išskyrus vandenilio (H) atomą, visų kitų elementų atomo branduoliai turi savyje neutronus, kurių skaičius surandamas atėmus iš elemento atominio svorio jo eilės numerį Mendelejevo lentelėje. Pav. auksas - atom. svoris = 197, eilės nr. 79, reiškia atomo branduolyje randasi $197 - 79 = 118$ neutronų. Neutronas buvo atrastas 1932 metais anglų mokslininko J. Chadvick. Jo atradimas atidarė kelią atomo energijos paliuosavimui.

MOLEKULĖ. To paties elemento arba kelių skirtingų elementų atomai sudaro molekulę, pagal tam tikrus, griežtai apibrėžtus junginių sudarymo dėsnius, pav. du atomai vandenilio (dujos H) ir vienas atomas deguonies (dujos O) sudaro vandens molekulę pagal formulę: $H_2 + O = H_2O$ arba vienas atomas chloro (nuodingos dujos Cl) ir vienas atomas natriaus (metalo Na) sudaro vieną valgomosios druskos molekulę, pagal formulę $Cl + Na = NaCl$.

Molekulė, kaip matome, yra žymiai didesnė už atomą, bet ji yra mažiausioji junginio (sudėt. medžiagos) dalelė turinti to junginio savybes. Jei gu pav. suskaldytumėm valgomosios druskos molekulę, druskos jau nebegautumėm.

Molekulė yra labai lengvai suskaldoma cheminiu ir elektriniu būdu. Molekulavinio pasikeitimo (reakcijos) metu energija yra arba gaunama, arba suteikiama. Pavyzdžiui anglies ir deguonies jungimosi reakcijos metu ($C + O_2 = CO_2$ - Paprastas degimas) gaunamas labai didelis energijos kiekis šilimos pavidale. Šitas, laike degimo pasiliuosavęs, molekulės rišamosios tarp atomų energijos kiekis santykiauja su paliuosuotos iš urano atomo energijos kiekiu, kaip 4:200.000.000. Tas santykis mums rodo, kokią baisią jėgą turi savyje toks mažytis atomas. Molekulavinio pasikeitimo procesai yra: degimas, cheminių junginių sudarymas ir suskaldymas, rudijimas, puvimas ir t. t. Jų metu energija (daugumoje) yra gaunama šilimos pavidale. (623,3 kilogramkalorijos = 1

arklio jėga per valandą 860 K. calorijos = 1 kilovattvalanda). Gal ne visiems bus pakankamai suprantama energijos esmė ir jos rūšys. Taigi, pradedami nuo svorio ir masės bandysim išsiaiškinti.

Gyvenime, beveik kiekviename žingsnyje vartojame žodį svoris. Toks pavadinimas tinka perkant ryžius, mėsą, tikrinant savo svorio prieauglį ar kritimą, bet tai nėra fizikų vartojamas dydis. Kiekvienas kūnas yra gravitacijos jėgos traukiamas į žemės centrą. Tos jėgos dydis priklauso nuo kūno atstumo nuo žemės centro. Jei gu pasvertą prie jūros paviršiaus daiktą pasvertumėm mes kelių kilometrų aukštyje, pamatytumėm, kad jo svoris krito.

Taigi, svorį palikime krautuviniams, o mes vartokime masę. Masė t. y. kūno medžiagos kiekis (masė = svoris : gravitacijos). Ji nepriklauso nei nuo išmierų nei nuo kūno rūšies, bet užtai priklauso nuo gravitacijos (tiesiog. proporcingai). Prie didelių kūnų greičių, jų masės dydis pasikeičia.

ENERGIJOS yra dvi pagrindinės rūšys: potencialinė ir kinetinė arba judesio energija. Jei gu, pavyzdžiui paimtumėm 10 kg. svorį ir užkeltumėm jį 2-jų metrų aukštumon, tai tas svoris turėtų savyje $2 \times 10 = 20$ kilogrammetrų energiją kurią mes įdėjome jį užkeliant. Bet jei gu mes to svorio atramą pašalintumėm, tai jis, krisdamas, gražins mums mūsų įdėtąjį 20 kgm darbą. Tokia energijos rūšis vad. potencialinė. Kada kūnas yra judesyje, sakoma, kad jis turi kinetinės energijos. Šita energijos rūšis priklauso nuo kūno masės ir greičio kvadrato. Jos dydis apskaičiuojamas pagal formulę: kinetinė energ. = $1/2$ masės x greičio tos masės (kvadrato).

Padidėjus masės greičiui 3 kartus, jos energija padidėja 9 kartus. Kinetinę energiją turi savyje: mestas akmuo, iššauta kulka, oro dalelytės sprogo metu ir t. t.

Garsusis, mūsų gadynės, mokslininkas Einšteinas įrodė, kad masė gali virsti energija ir atvirkščiai, energija gali virsti mase. Jo įrodymus patvirtino dydieji mokslo vyrai, kaip Max Plauk Niels Bohr ir kt. Pagal jų nuomonę - masė yra kondensuota energija. Energijos kiekis gaunamas verčiant masę energija, apskaičiuojamas pagal panašią formulę, kaip ir kinetinė energija, būtent: Energija, = masė x iš šviesos greičio kvadrato Šviesos greitis lyginas 300.000 kilometrų per sekundę Gaunamasis energijos kiekis (pagal Bauroni C. B. "Energy and Matter", pavertus vieną masės gramą energija, yra lygus vienam sekstylijonui (1.000.000.000.000.000.000) gramcentimetrų. Kad būtų galima lengviau įsivaizduoti šį milžinišką energijos išteklių, paduosiu porą pavyzdėlių būtent: 1 kg. masės energijos galėtų sukuti 300.000 arklių jėgų motorą ištisus metus, arba 1 kg. trotilo (smarki sprogstamoji medžiaga vartojama bomboms) sprogo metu duoda apie 1 kilovattvalandą energijos, tuo tarpu 1 kg. masės (betkokio elemento) pavertus energija, duoda apie 12.000.000.000 kilovattvalandų el. energijos.

Susipažinę su energijos rūšimis ir masės pavertimu energija, galima panagriniėti, kokios jėgos riša atomo dalis tarp savęs.

(Tęsinys kitame N-ryje)

KLAIDOS ATITAIŠYMAS. Pereitame nr. šiame straipsnyje pirmoje skiltyje, vienuoliktoje eilutėje iš apačios atspausta: yra apie šimtas tūkstančių; turi būti: yra apie septyni šimtai tūkstančių.

Dédės Zigmo pasakojimai

VAŽIUOTI ir PĖSTI

Jeigu šiandien pasiūlytų man kas nors vel-tui automobilį, Dievaži neimčiau! Galima ir be jo apsieiti. Mano tėvas amžiną jam atilsį, visuomet tik su lineika į Dusetas važiuodavo. O buvo vi-soj apylinkėj gerbiamas žmogus. Čia mat kiti pa-pročiai. Leidžia automobilius į loteriją, duoda iš-simokėjimui per 20 metų; mat visiems rūpi, kad koku nors būdu, greičiau žmogelis sprandą nu-sisuktų. Aš gi prisidedu prie pėsčiųjų kompanijos. Taip jau mat geriau...

Žinoma, būtų gera, jeigu žmogus vien tik "fižonų" insibėręs, prisitaisęs kokį nors propele-rį, galėtų zvimbti kur panorėjęs. Dar technika iki to nedažengė. Vis reikalingas koks nors skystas kūras, visokie tepalai, įvairios kombinuotos ma-šinos. Ogi, sako, dabar greit automobilius atomu varysią. Ale vistiek šnipštas išeina, toliau auto-mobilio nieko negali išgalvoti. Turbūt jau mažiau protingų žmonių pasauly, ar ką?

Todėl visai nėra ko stebėtis, kad mano kai-mynas Puškorius, gyvendamas pačiame automo-bilio amžiaus žydėjime, užsigeidė nusipirkti ma-šinę. Juk ištikro jam buvo nepatogu prieš visą São Paulo lietuviškąją visuomenę, kaip kokiam vabalui į darbą šliaužti tik 4 km. greičiu į valan-dą. Juk nuo to ir žmogaus geras vardas nuken-čia, ir daug puspadžių visai be jokio rimto rei-kalo sudyla. Ir nuostoliai, ir didelis nepatogumas, ir gėda... Paskutiniu laiku, jau jis ir į karčiamą pas Bijūnėlį nebeužeidavo. Bijojo geram žmogui ir į akis pasižiūrėti. Vakaraus sėdėdavo namuose ir vis mįslydavo, o naktimis sapnuodavo įvairių veislių mašinas. Negalėdamas jau ilgiau taip be-išturėti, vieną vakarą, sušaukė savo šeimos už-darą ir slaptą susirinkimą, ir nutarė pirkti...

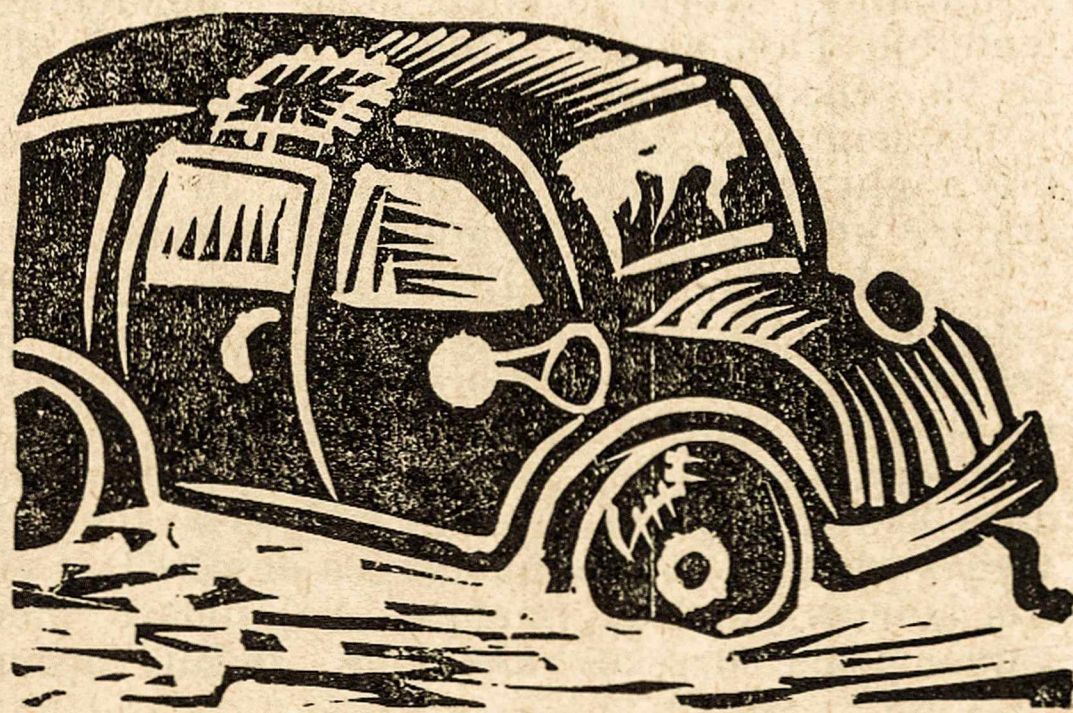
Iš kur ir kaip, ir koku būdu, nežinau, bet vieną dieną automobilis atsirado prie Puškoriaus vartų. Du zebu išdidžiai jį įtraukė į kiemą (mat motoro dar nebuvo). Bet mašina atrodė kaip ir visos kitos. Turėjo 4 ratus, 4 vietas atsisėsti, o plonesni galėjo tilpti ir visi šeši. Kaimynai iš pa-vydo net pirštus griaužė.

Ir tik dabar Puškoriui prasidėjo visokios ne-laimės. Tiesiog kaip grybai po lietaus! Nes mat nelaimė viena nevaikšto, o slankioja jos po ke-lias susikabinusios. Taigi... Tris savaites jis ir į darbą nėjo ir vis mašiną taisė, išliedamas kasdien mažiausiai po puskiбірį gryniausio prakaito. Jo kieme atsirado net penki motorai ir tik šeštasis

su dideliu vargu tilpo į jo išsvajotąją dėžę, Bet ir po to mašina vistiek nejudėjo. Vėl vargšas Puš-korius prikinkė porą zebu ir pats atsisėdęs už vairo, botagu pavarydamas rambius gyvulėlius, ėmė stumtis aplink Vilą Zeliną. Bevažiuojant ket-virtąjį ratą, žinot ten apie Paparčio krautuve, šeš-tasis motoras pradėjo veikti!... Iš duslintuvo pa-byrėjo žiurkių ir pelių lizdai, o paskum pasirodė ir dūmai. Išsigandę gyvulėliai sustojo ir dairėsi į Puškorių. Tuoj pat Puškoriokas juos iškinkė, ir parvažiavo namo, be zebu pagalbos, lydimas visų Vilos Zelinos šunų. Prie vartų jau visi kaimynai buvo susirinkę ir net vienas policininkas buvo atėjęs. Bet neradęs jokio įstatymų laužymo, vėl sau nuėjo.

Sekmadienio rytą Puškoriaus dūšioj buvo ti-kra šventė. Įsodinęs į mašiną savo 10 pūdų žmo-ną, du vaikus, ir švogerį su pačia, išdundėjo per vartus. Mašina važiavo nuo kalno net pasišokėda-ma. Pačioj pakalnėj pasigirdo iš mašinos bausis sprogimas, o po jo antras ir trečias. Paskum į dangiu iškilo dūmų kamuoliai, maždaug kaip po atominės bombos sprogo, ir uždengė visą vaiz-dą. Mes visi bėgom žemyn žiūrėti, bet bijojom ar-ti eiti, nes ką gali žinoti? Gal mašina buvo varo-ma su atomine energija? O sako, kai tik vienas atomas įskyla ne ten kur reikia, tada jau ir be-sulaikyti sunku. Taigi, žiūrėjom tik iš tolo.

Po koku dešimties minučių, o gal kiek trum-piau, dūmeliai prasisklaidė. Mes visi net apstul-bom: mašina buvo perlūžus per pusę. Mat nega-

lėjo atlaikyti per didelio svorio. Motoras gi gulė-jo prieš mašiną žemėj, o vienas cilinderio stumc-klis net ant mašinos stogo buvo užkrięs. Puško-rius šeimyna ir švogeriai buvo visai sveikutėliai, tik, aiškus dalykas, jau jų drabužių jokia valykla nebeprisėmė valyti, o ir lopyt visai neapsimokėjo. Puškorius parėjo namo pats paskutinis. Nežiūrė-jo jis į mus, o vis čiupinėjo savo nuplėštas vir-šum kelių vizitines kelnes... Apie pavakarį, kartu su savo sūnum, pertempė automobilio palaikus į savo garažą. Jis dabar jau buvo ne toks liūdnas, kaip prieš pirkdamas mašiną. Net bandė šyp-sotis...

Dabar jis vėl vaikšto pėsčias į darbą 4 km. greičiu į valandą. Vakaraus vėl užaina pas Bijū-nėlį matabyšiaus išgerti, bet jau automobilių nak-timis nebesapnuoja. O aš nuo to laiko pradėjau niekinti tas mašinas ir įsirašiau į pėsčiųjų drau-giją, kurios pirmininku yra pats Puškorius.

A. B.

Lyg pasakoje

Garsios rytų, 1001 naktis, pasakos šiandien galima papildyti dar viena, kurią sukūrė pats gyvenimas.

Šių dienų neramumų bangose Palestinoje išskyla Jeruzalės muftio Hadži Aminio vardas. Šis arabų vadas turi daug įtakos arabų judėjimui Palestinoje ir supamas įvairių legendų. Ir išties jo gyvenimo istorija skamba kaip fantastiška pasaka.

Hadži Amin 1941 metais suorganizavo ir vadovavo sukilimui prieš anglus Irake. Paskui pabėgo į Europą ir buvo artimas Hitlerio ir Musolinio draugas. Vokietijoje ir Italijoje per radiją šaukė arabus sukilti prieš anglus. Žlungant Vokietijai jis pabėgo į Prancūziją, kur buvo internuotas. Čia jis užėmė puikius rūmus ir apsuptas savo gvardijos priiminėjo aukštus valstybių asmenis.

Nuerenbergo karo nusikaltėlių teisme vienas SS vadų pareiškė, kad Hadži Aminas yra vienas didžiausių kaltininkų žydų žudimuose. Jis pritaręs Hitlerio politikai ir žydų išnaikinime matė vienintelį žydiško klausimo sprendimą. Net buvo suorganizavęs arabų legijoną, kuris kovojo prieš Tito Jugoslavijoje. Jugoslavija buvo pareikalavusi teisti jį kaip ir kitus karo nusikaltėlius, bet vėl savo reikalavimą atšaukė. Staiga, 1946 m. viso pasaulio spauda pranešė, kad did. muftis iš Prancūzijos „pabėgo“, tačiau neslėpė, kad tai galėjo įvykti tik su prancūzų ir anglų pritarimu. Dabar jis vėl organizuoja arabus ir nori užvaldyti Palestiną. Jis metė arabų pasau-

liui išūkį: „arabe, pasirink sau žydą“.

— Per penkias valandas mufti gali sukelti du milijonus arabų ir sudeginti žydus, kaip sudeginama dėžutė degtukų, — pareiškė jo artimas padėjėjas.

Hadži Amin yra fanatiškas mahometonų religijos išpažinėjas, kuri žuvusiam kovoje kariui žada amžiną rojų su daugybe žmonių. Jis negeria, nerūko ir nevartoja kvepalų. Ateitis parodys ar Hadži Amin ketvirtą kartą kovoja dėl Palestinos pasieks savo tikslą.

ANTISEMITIZMAS AUSTRIJOJE PLINTA

Austrijos miestelyje Ischlern didelė grupė vokiečių užpuolė žydų (išvietintų asmenų) stovyklą. Amerikiečių teismas kai kuriuos dalyvius nubaudė iki penkiolikos metų kalėjimo. Vienoje išeinantis austrų laikraštis „Die Woche“ tuojau surinko 6000 šilingų pagalbą nukentėjusių šeimoms sušelpiti. Laikraštis rašo: Visas miestelis buvo pasipiktinęs šitais DP. Ne delto, kad jie žydai, bet delto, kad visiems buvo žinoma, kad jų stovykloje galima buvo pirkti viską; tabaką, riebalus, šilką. Demonstruojančių moterų pasipiktinimas buvo nukreiptas į to namo langus, kuriuose pilna prikrauta sūrių, tuo tarpu kai austrų vaikams pieno davinys buvo sumažintas iki aštuntadalio litro.

Vienas nuteistųjų yra buvęs aktyvus veikėjas prieš Hitlerio režimą ir už nelegalią spaudą buvo nuteistas dešimčiai metų. Dabar jis nuteistas penkiolikai metų.

kurios įgauna vis aštresnes formas. Komunistų vadas Markos sudarė vadinamą „laisvosios Graikijos komunistų“ vyriausybę. Jis padedamas kitų kraštų laikosi kalnuose iš kur puldinėja oficialios valdžios kariuomenę.

Palestinoje kasdien įvyksta susirėmimai tarp žydų ir arabų, kuriuose taip pat dalyvauja ir anglų kariuomenė. Jung Tautų Org. projektuoja sudaryti tarptautinę kariuomenę palaikyti tvarkai Palestinoje.

Italijos vyriausybės galva De Gasperi paneigė žinias, kad į Italiją greitu laiku atvyks keturios divizijos amerikiečių kariuomenės.

Brazilijos užsienių reikalų ministras Osvaldo Aranha yra rimtas kandidatas Nobelio taikos premijai.

Vėl pasireiškė nesklaidumai tarp Amerikos ir Rusijos Vokietijos klausimuose. Kalbama, kad kiekvienu momentu Rusija gali pasitraukti iš Sąjungininkų Kontrolės Komisijos Vokietijai ir imtis savų priemonių Vokietijai tvarkyti.

Laukiama svarbių įvykių.

Čekoslovakijoje susekta sąmokslas prieš vyriausybę. Suimta daug asmenų.

Lenkijoje daug opozicijos narių nuteista mirties bausme ir kalėjimu.

PAIEŠKOMI ASMENYS

1. Vaitiekaitis (sūnus Robertas) ir Tručinskis išvykę iš Šiaulių 1927 m. Paieško Aleks. Leviška, Kufstein, Auslaenderlager, Tirol, Austria (Zona Franceza).

2. Žukauskas Juozas, sūnus Simano, iš Kauno išvykęs 1926 m. Paieško brolis Alfonsas, kurio adresas kaip aukščiau Nr. 1.

3. Matukonienė — Juškaitė Nastazija iš Utenos a. Vyžuonų v. Dirvoniškių k. išvykusi 1926 m. Paieško Zabulionytė Uršulė, Prano ir Uršulės duktė, kilusi iš ten pat. Adresas kaip aukščiau Nr. 1.

4. Šicas Jurgis ir Šmičiutė Ema, kilę iš Kybartų. Paieško Ema Adomaitienė — Šmičiutė, Jundiai, Caixa postal 46, Jacare.

Visame

PASAULYJE

SERGA STALINAS

Spauda skelbė, kad į Maskvą buvo iškviestas garsus vėžio ligų gydytojas, kurio pacientu buvo patsai Stalinas. Maskva ilgai tylėjo nepasakydama nei taip nei ne, net kai pasklido gandai apie Stalino mirtį. Tik sausio 13 d. pranešė, kad gydytojas buvo kviestas visiškai kitam asmeniui.

Radijas skelbia, kad Vokietijoje amerikiečių ir anglų zonose sumažintos maisto normos.

Pasklidus gandams, kad U.S.A. sekretorius Marchall atsistatydins jis pats šiuos gandus paneigė. Dabar jis pasakė kalbą griežtai pasisakydamas prieš Sov. Sąjungą ir jos įtakon patekusių valstybių vedamą politiką.

Libano vyriausybė uždarė komunistų partiją.

Graikijoje eina kovos tarp sukilėlių ir valdžios kariuomenės,

Tikisi stebuklo

Pereitame "Mūsų Lietuvos" numeryje buvo rašyta apie Justo Paleckio atsišaukimą į laikinai už tėvynės ribų gyvenančius tėvynainius, kuriame jis visus kviečia grįžti namo, žadėdamas dovanoti visus "nusikaltimus". Nesenai vienas Brazilijos lietuvis gavo savo giminaičio laišką iš Vokietijos. Laišką rašantis buvo patikėjęs ir grįžęs namo, tačiau neilgam. Štai ką jis rašo, (laiško ištrauka netaisyta):

"Kaip mane ir kitus tokius rusai paėmė iš amerikonų, tai vežė per Lietuvą, per Kazlų - Rūdą, Kauną, Vilnių. Sakė ten išduos pasus, paleis namo arba kas kur nori. Bet nuvežė į Estiją į darbus. Važiuojant per Lietuvą pabėgo 37 lietuviai. (2 nušovė bebėgant). Bet pabėgus be dokumentų turi slapstyti giriose, arba tavę pagave, išvež į Rusijos gilumą, ir taip blogai. Kai buvau Rygoj, belaisvių stovykloj, teko ir su lietuviais kalbėti, kurie buvo atvažiavę aplankyti savo vaikų arba brolių (rusai iš karto leido giminėms aplankyti) tai pasakojo, kad Lietuvoje pilnos girios vyrų kurie priversti kovo-

ti, kad rusai neišvežtų. Kartais rusai daro medžioklę sugauna ir tiesiog į Sibirą. Būna net ir susirėmimų su ginklais. Abelnai paėmus, kaip Lietuvoj, Latvijoje, už vis labiausia Estijoje, didelis nepasitenkinimas rusais; žmonės laukia kažkokio stebuklo, kad juos išvaduotų nuo rusų. Net patys Rusijos žmonės, ten prie Volgos ir už Uralo, Sibire su kuriais tik teko kalbėti, nei vieni nėra patenkinti Stalinu, ir visi kaž-ko tik laukia. Tik valdžios pareigūnai ir karininkai rodos patenkinti, ir tai tikrai nežinia nes ten vienas kito bijo žodžio pratarti, nes nežinai su kuo kalbi. Su belaisviais tai žmonės nebijojo kalbėti, nes eilinis Rusijos pilietis, su apsirengimu ir maitinimosi atžvilgiu, dar žiamiau stovėjo kaip belaisviai. Ligi to jau komunizmo rojus daugyveno. Geriau apsirengusius matysi tik mieste ir tai ne darbininkai; o tik valdininkai ir karininkai. Darbininkai visą laiką apipliesę."

Panašaus turinio laiškų yra ne vienas.

Parvyko namo

Iš Vokietijos tremtinių stovyklos į Lietuvą grįžo Kauno teatro režisieriaus Boriso Dauguviečio trečioji žmona. Jos dabartinis vyras atsiuntė jai specialų karininką rusą kuris ir paragabeno ją į Kauną. B. Dauguvietis, 1940 m. vienas pirmųjų nusilenkė rusams ir buvo žymus bolševikų garbintojas, vokiečiams okupavus Lietuvą, jis sugebėjo išsisukti ir ant kelių parpuolęs maldaavo tuometinio Kauno teatro direktoriaus priimti jį į teatrą. Gavęs neigiamą atsakymą, jis pranyko iš Kauno. Po kurio laiko išplaukė į paviršių gilioje provincijoje, kaip šešių vokiečių valdžios valdomų ūkių viršininkas. Lankydamasis įstigo kalbėdamas tik vokiškai (kad užmaskuoti savo raudonąjį kailį). Dabar vėl

sugebėjo prisitaikinti prie rusų ir dabar plačiai veikia Kaune kaip režisierius ir bolševikinių teatro veikalų rašytojas. Nesenai gavo net Stalino premiją.

Dauguvietienė Nr. 3, gavusi kvietimą per radiją ilgai dėsė, o kai atvyko rusas jos parvežti net ašarojusi, bet pagaliau išvykusi. Dabar ji kalba per Vilniaus radiją šlovindama bolševikinę valdžią.

MIRĖ VYSK. KAROSAS

Vatikano radijas pranešė, kad 1947. liepos 17 d. Marijampolėje mirė J. E. Vilkaiviškio vyskupas Antanas Karosas. Per visą karo laiką jis išgyveno Vilkaiviškyje, kuris karo audros buvo visiškai nušluotas.

„ R I N K I M A I “

1948 m. sausio 18 d. Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje įvyks vietos savivaldybių rinkimai.

Rinkimų rezultatus galima pranešti jau iš anksto, kaip tai daro ir sovietų žinių agentūra.

Kandidatus, kaip paprastai, išstatys komunistų ir bepartyvių blokas. Balsuos 99,9%. Bus išrinkti geriausiai iš geriausių visi išstatyti kandidatai.

Žinomas Lietuvoje radijo pranešėjas ir poetas, romanų ir keilių novelių rinkinių autorius Kazys Inčiūra tapo artistu. Vaidina rusiškame veikale "Kremliaus garsai", Pogodino. Vaidina taip pat Chadaravičius, Mironaitė. Režisuoja Dauguvietis. Šiame veikale scenoje bus parodyti Leninas ir Stalinas.

Sovietų Sąjungoje nuvertinus rublį 90%, tas labai palietė Lietuvos gyventojus, o kartu ir visos valstybės pajėgumą. Šitoks Lietuvos gyventojų apvogimas įvyksta jau trečią kartą per 7 metus.

Pirmą kartą 1940 metais sovietų valdžia lietuvišką litą sulygino su 90 kapeikų, kurios tebuvo vertos 10 centų.

Vokiečiai, okupavę Lietuvą, 10 rublių vertino tik 1 marke.

Dabar sovietai nuvertino savo pačių rublį. Ir taip jau neturtin gas Lietuvos gyventojas vėl buvo apiplėštas.

São Paulo išeinantis laikraštis "A Gazeta" š. m. sausio 7. d. nr. praneša:

Maskva, sausio 7 (AFP) Aukščiausioji Sovietų Sąjungos taryba suteikė pilietybę nuo 1945 m. sausio 28 d. visiems lietuviams, kurie 1939 m. kov. 22 d. gyveno Klaipėdoje ir jos apylinkėse Šilutėje ir Pagėgiuose.

Lietuviai, gyvenantieji užsienyje, sovietų pilietybę turi užtvirtinti iki 1948 m. birželio 1 d. kreipdamiesi į artimiausias sovietų ambasadas ir konsulatus.

Spauda praneša, kad nusižudė žymus Lietuvos skulptorius Juozas Zikaras. Jis yra autorius laisvės statulos karo muziejuje Kaune, daugelio metalinių Lietuvos pinigų ir visos eilės darbų patriotiškais temomis. Nusižudymo priežastis neaiški.

LIETUVIAI BRAZILIJOS

BRANGUS KAPAS

Sausio mėn. 4 d. popietį Vila Zelina paliko tartum be žado. Visus kolonijos lietuvius pritrėkė šiurpi žinia, kad Valentinas Juškėnas nuskeno Atibaia upėje, už Campinas. Visi kurie Valentina pažinojo, iš skausmo ir liūdesio nepajėgė pratarti žodžio. Sunku buvo tikėti, kad Valentino jau nėra gyvųjų tarpe. Tačiau pakartotinai iš Campinas atėjo nuo jo prietelių ir draugų žinios, kad tikrai klastingosios Atibaia upės bangos paviliojo dar vieną auką iš tolimojo São Paulo.

V. Juškėno mirtis yra didelis nuostolis lietuvių kolonijai. Neteko tauraus susipratusio lietuvi. Nors dar mažas atvyko Brazilijon, Lietuvos beveik nepažinęs (gimęs 1923 m. rugsėjo mėn. 19 d. Dusetų parapijoje), tačiau gimęs lietuviu ir išliko lietuviu.

Brazilijoje pradeda ir baigia pradžios mokyklos kursą lietuvių ir portugalų kalbomis. Mokykloje plačiau susipažįsta su Lietuva. Baigia gimnazijos kursą. Po to griebiasi praktiškos profesijos-sąsąskaitos buhalterijos. Šis darbas jam puikiai vyksta, nes visuomet buvo punctualus ir sąžiningas savo pareigose. Nesišalino nė nuo organizacinio darbo. Jis yra sporto organizacijos narys, Liet. Kat. Bendruomenės choristas ir valdybos narys. Su visais buvo linkmas, draugiškas, malonus, visų pageidaujamas, bet nebuvo vėjo lankstoma nendrė; turėjo savo aišką pasaulėžiūrą, aiškiai suformuluotas pažiūras į gyvenimą. Jis nesimėtė dėl bet kokių asmeniškų sumetimų iš vieno fronto kitan. Buvo drausmingas. Bendrus visumos reikalus stotė aukščiau savo asmeniškų reikalų, ką šiandien dar nevisi įstengia ar nori suprasti.

A. † A. Valentinas buvo ir "Mūsų Lietuvos" artimas bičiulis.

Todėl nenuostabu, kad jo netikėta mirtis yra skaudus smūgis seniems tėveliams, kuriais jis taip nuoširdžiai sielėjosi ir rūpinosi, jo sesutei, broliui, draugams ir visai lietuviškai visuomenei.

A. † A. VALENTINAS JUŠKĖNAS

Buvo palaidotas 7 d. sausio Quarta Parada kapuose. Lydėjo kelios dešimtys automobilių o kapas skendo gyvose gėlėse. Išsėkis mielasai Valentinai švėtimoje padangėj. Lux aeterna luceat Tibi.
P. R.

1947. gruodžio 28 d., Lietuvių S-ga Brazilijoje, savo išlaikomos mokyklos mokiniams Mokoje surengė Kalėdų eglaitę. Jaukioje nuotaikoje maloniai praleido laiką kaip vaikai, taip ir jų tėvai bei svečiai.

Tėnka pažymėti, kad šios mokyklos išlaikymui labai daug rūpesčio ir darbo įdeda Liet S-gos Brazilijoje Valdyba su Aleksandru Bagdonu priešakyje.

Liet. S-ga Brazilijoje taip pat surengė ir uždara Naujų Metų sutikimą savo nariams bei bičiuliams.

Mums rašo, kad tikrai gražioje

lietuviškoje nuotaikoje Naujus Metus sutiko São Paulo jaunimo "Vyčių" organizacijos nariai. Jiems malonų netikėtumą suteikė p. p. Remenčiai pasikviesdami visus pas save. Maloniems šeiminkams Vyčiai nuoširdžiai dėkingi.

Dr. E. Draugelis, nepriklausomaj Lietuvoj buvęs vidaus reikalų ministru, apsigyveno Jundiai ir versis gydytojo praktika.

Po laikino apsnūdimo vėl atgimsta "Vytis". Neužilgo žada pakartoti linksmą operetę "Consi-lium Facultatis".

Iš patikimų šaltinių patirta, kad Brazilijos vyriausybė vasario mėn. pasirašys naują susitarimą su tarptautine pabėgėlių organizacija (IRO), keletai ar net keliolikai tūkstančių išvietintų asmenų apgyvendinti Brazilijoje.

1947 m. gruodžio mėn. seselės parncišketės persikėlė į nuosavus namus, rua Campos Novos. Ten norima įrengti ir vaikų darželis. Tiek namo, tiek vaikų darželio įrengimui dar trūksta lėšų.

Rašytojas Petras Babickas grįždamas iš Argentinos kelioms dienoms buvo sustojęs São Paulo. Pailsėjęs žada parašyti "Mūsų Lietuvai".

LINKSMAS KAMPELIS

- Tamsta sakei, kad ji gražiai dainuoja?
— Ne. Aš sakiau, kad ji graži dainininkė.

NESUSIPRATIMAS

Turistas: — Pasakyk man, ar šiame mieste yra kada gimusių didelių žmonių?

Vadovas: — Ne, pone, čia gimė ir gimsta tik maži kūdikiai.

PAGUODIMAS

- Kodėl Tamsta toks nusiminęs?
— Mane viršininkas pavadino "senu asilu".
— Tai nedorėlis! Juk Tamstai ne daugiau, kaip keturiasdešimt metų.

Vienas liūdininkas teisme prašė jį atleisti nes jam būtinai esą reikia būti fabrike.

— Ar Tamsta esi nepamainomas darbininkas? Ar jie negali be Tamstos apsieiti?

— Ne. Bet aš nenoriu, kad jie pastebėtų kad gali ir be manęs apsieiti.

Onutė neišlaikė egzaminų. Senelė paaikino kaimynei: — Tamsta nepatikėsi. Tie profesoriai ėmė jos klausinėti tokių dalykų, kurie įvyko šimtus metų prieš jos gimimą. Iš kur gi mergaitė gali žinoti?

Sovietų S-je sumanė pastatyti paminklą didžiam rusų rašytojui Puškinui. Buvo paskelbtas konkursas. Skulptoriai pristatė įvairiausių projektų. Puškinas rašo, Puškinas stovi, Puškinas sėdi, ir t.t. Bet konkursą laimėjo projektas, kuriame buvo pa-vaizduotas Stalinas ska tantis Puškino knygą...

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

- Kiek žmogus turi priešų?
— Tris.
— Kokius?
— Nevedusios, vedusios ir našlės.

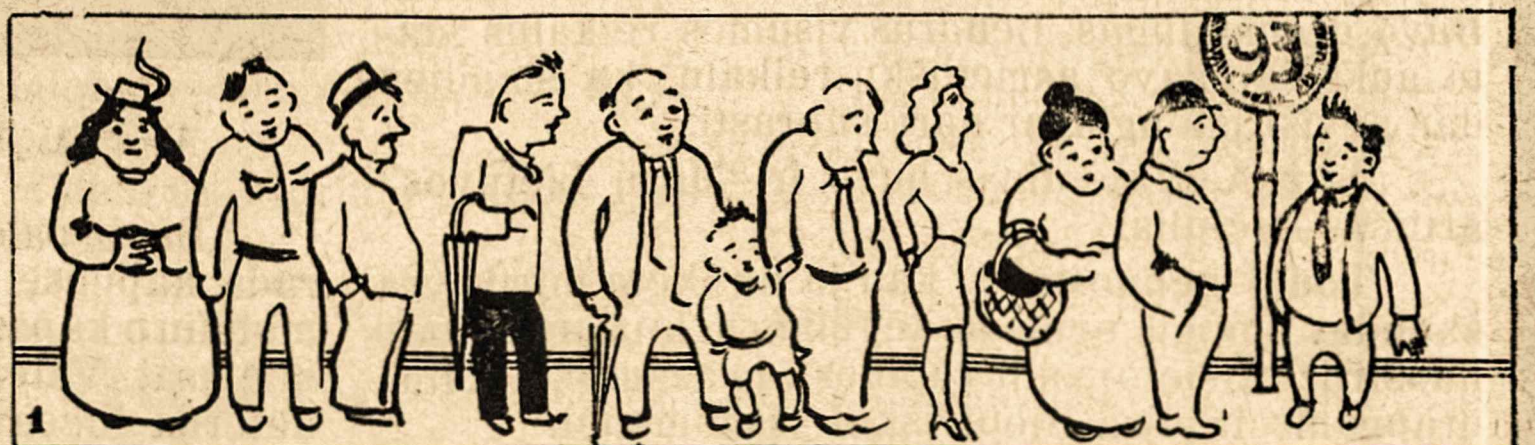
— Kaip išdrįsai vakar naktį sode pabučiuoti mano dukterį?

— Ir aš pats savęs klausiau, pamatęs ją dienos šviesoje.

- Argi tu neatostogauji šiais metais?
— O kaipgi. Išsiunčiau savo žmoną ir uošvę vienam mėnesiui į kaimą.

Raulas VIRVELE

- 1) Sveikas Raulai, kaip tau eina?
Gal girdėjai apie vainą?
— Ne, dar niekas neužpuolė,
Tik policininkas parpuolė.
Gatvėj labai slidu buvo
Ėjo žmogus ir pargriuvo.
Bet gana čia man plepėti
Reikia eit eilėn stovėti.
- 2) Eina Raulas eilėn stoti;
Žinia pradeda plėtotis.
- 3) Kai priėjo eilės galą,
Ką išgirdo net pabalot!
Su kulkosvaidžiais, kanuolėm
Ten policiją užpuolė
Išnuomavę namą vieną
Ten mankštinasi kasdieną.
Šautuvų, kareivių rūbų,
Ten prikrauta iki lubų.
O ant namo, po palėpe
Turi patranką paslėpę.
Kad lietuvių legionas
(Matė pats Švebeldžių Jonas)
Tur atomo bombų porą,
Tuoju paleis visus į orą.

APIE MORALES SUPRATIMA (perkelta iš 4 psl.)

kad buržuazinė moralė moterį apgaubė gamtoje pagrindo neturinčiais moraliniais rūkais, kaip antai, moterystės sakramento šventumas, meilė iki grabo lentos, ištikimybės reikalavimas, nekaltybės išlaikymas nevedus, gėdos jausmas dėl savo lyties ir t.t. Šitie moraliniai rūkai nėra kaip nors pripuolamai atsiradę, jie, taip sakant, yra paaiškinti buržuazinės moralės tikslu, būtent, pavergti moterį vaikams, virtuvei ir bažnyčiai, Komunizmas pareikalavo išvaduoti moterį iš šios vergijos. Šia prasme buvo panaikintas ir negimusių vaikų naikinimas. Sov. Sąj. valdiškose ligoninėse moterys nemokamai galėjo pasinaudoti šia lengvata. Tik trumpai prieš šį karą tai buvo uždrausta daryti. Moteris buvo išstumta į viešąjį gyvenimą. Dėlto didžiuojamasi moterimis garvežių mašinistėmis, kariuomenės komisarėmis ir t. t.

Baigiant šias suglaustas mintis, norisi padaryti vieną išvadą, kad kai norima aiškintis mums nepažįstamo gyvenimo tikrovę, pirmiausia reikia žinoti filosofijos dėsnius kuriuos norima tam gyvenimui pritaikinti. Tada daugelis reiškinių, kuriais mes stebimės arba tiesiog netikime, kad jie galėtų būti, pasirodo mums suprantamoje ir aiškioje šviesoje. Žinoma, norint įvertinti tokius gyvenimo reiškinius, reikia jau remtis savo įsitikinimais, mažų mažiausia bent juos sąmoningai žinoti.

KLAIPĖDOS ATVADAVIMAS

(perkelta iš 9 pusl.)

vaidžių lizdą, o ketvirtoji kuopa su savo dviem kulkosvaidžiais ir 100 šautuvų metėsi prieš Rumpiškes. Po valandos laiko Smeltėje jau šeiminkavo Perlojaus vyrai, o vokiečių žandarai palikę kulkosvaidį ir kepures pabėgo.

Smeltėje kovoms nutilus, Rumpiškių punkto ginėjai francūzai taip pat paliko apkasus ir grioviais pabėgo į miestą. Sendvario lizdas gavęs ugnį iš trijų šonų taip pat nutilo.

Purvini nuo perbėgimų ir snieguoti Karolio kuopos vyrai ir kaimynai įžygiavo į miestą ir prislinko iki Turgaus gatvės. Ties francūzų prefektūra žemai sėdėjo kulkosvaidininkas ir šaudė išilgai gatvės. Perėjimas ir priartėjimas buvo neįmanomas. Ketvirtoji kuopa išstatė ant kampo Turgaus ir Laukininkų gatvių savo kulkosvaidį ir pradėjo su francūzu dvikovą. Po keletos minučių sukilėlių kulkosvaidininkas gavo apie trejetą francūzo kulipkų, virto aukštiekninkas, ištiesė rankas ir mirė. Jo vietą užėmė kitas.

Karolis pažinojo geriau Klaipėdos gatves. Jis davė vadui patarimą priėti šalutinėmis gatvelėmis prie prefektūros iš kito šono. Vadas palikęs vieną būrį apsaugoti kulkosvaidį, su kitu būriu slinko artyn pačios prefektūros. Jau visai arti priėję jie tačiau buvo francūzų pastebėti ir apšaudyti kulkosvaidžio ugnimi iš trečiojo aukšto.

Bet prieš pačią prefektūrą stovėjo kitas namas keturių aukštų iš antros gatvės pusės. Ketvirtosios kuopos vadas į tą namą ant pat viršaus, pasiuntė antrąjį savo kulkosvaidį su įsakymu apšaudyti prefektūros langus.

Pats kuopos vadas ir Karolis rankinėmis granatomis puolė apatinį francūzų kulkosvaidį prie Turgaus gatvės. Dėl to reikėjo išbėgti iš priedangos, priartėjant prie pat prefektūros langų. Jų abiejų mestos bombos nutildė francūzų kulkosvaidį ir atidarė kelią į Turgaus gatvę. Bet bėgant jiedviem atgal iš viršaus pasipylė lengvojo kulkosvaidžio ugnis. Karolis davė šuolį į vieną artimojo namo durų nišą ir prisidengė, o kuopos vadas krito negyvas, peršauta krūtine ant gatvės netoli priedangos, iš kurios buvo ką tik išbėgęs. Tuo pat laiku sugrojo lietuvių kulkosvaidis nuo artimojo stogo į prefektūros langus. Po keleto salvių nuo vieno aukšto į kitą, prefektūros lange pasirodė ant pagalio balta vėliavikė ir kova buvo baigta. Suplevėsavo lietuviškoji trispalvė. Lietuvai grįžo Klaipėdos kraštas ir uostas prie Baltijos jūrų. Pamario broliai išlaikė lietuviškumą ir amžiais už jį budėję atgavo laisvę per aukas ir pasišventimą.

Nors laikinai tos laisvės ir vėl netekome, bet liko įrašytas garbingas lapas mūsų tautos praeitin, o dabarties ir ateities kartos iš tos praeities lai stiprybę semia.

J. Antanaitis

VISIEMS BUS LINKSMA

Todėl nepraleiskite retos progos linksmai praleisti laiką.

LIETUVIŠKAS KARNAVALAS

LIETUVIŲ SALĖJE RUA LITUANIA, 67 — MOKA

Parengimai įvyksta sausio m. 25 d. 19 val.,
vasario mėn. 1, 7, 8, 9 ir 10 dien. 19 val.

Puiki muzika, bufetas su skaniais lietuviškais užkandžiais.

Atsilankykite, būsite patenkinti

CASAS SÃO JORGE

APRENGIA VYRUS NUO GALVOS IKI KOJU

Batai, skrybėlės, marškiniai, kaklaraiščiai, kojinės, lietsargiai,

Taip pat batukai moterims ir vaikams.

Viskas geriausios rūšies, patvaru, gražu ir pigu.

IŠ FABRIKO TIESIAI VARTOTOJUI.

**INDUSTRIA E COMERCIO DE
CALÇADOS MATELIONIS LTDA.**

KRAUTUVĖS:

Largo do Cambucy, 105
Rua São Caetano, 526
Rua São Caetano, 510

FABRIKAS IR RAŠTINĖ:

Rua dos Italianos, 255
São Paulo

FOTO-STUDIJA **BERNARDO**

IKURTA 1890 METAIS

Išpildo meniškai įvairius foto darbus
Specialybė padidinimams
tamsiuose tonuose ir sepia,
spalvinimui aliejiniais
dažais ir pastele

Arthur Schmidt

PRIMAMI PAKVIETIMAI I NAMUS
SENU PORTRETU REPRODUKCIJOS

R. SÃO CAETANO, 447 - TEL. 4-5576 - S. PAULO

LIETUVISKAS RESTORANAS

VALGYKLA

POVILO JOTEIKOS

Skani pietūs, vakarienė,
užkandžiai, gėrimai, silkės,
lietuviški kopūstai, agurkai
košelienu, pizza napolitana

RUA DOS ITALIANOS, 711 - BOM RETIRO
Is Lgo. S. Bento eina onibusai 70 ir 71 iki galo. - Bondé 55

Savi pas savuosius

Parduodamas

NAMAS

Trys miegamieji kambariai
Dvi salės
Vienas svečių kambarys
Vonios kambarys

Tartis: RUA VENDA NOVA, 58 - VILA ZELINA

VYRŲ IR MOTERŲ RŪBŲ

SIUVYKLA

Savininkas Povilas Ambrazevičius

Avenida Zelina, 68 - Vila Zelina - São Paulo

ARTE GRAFICA LITUANIA LTDA.

Rua Venda Nova, 116 - V. Zelina - Caixa Postal 4118 - São Paulo